

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINI
DEĞERLENDİRMELERİ İLE SOSYAL UYUM VE İLETİŞİM
BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif AYDIN

**TRABZON
Haziran, 2012**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINI
DEĞERLENDİRMELERİ İLE SOSYAL UYUM VE İLETİŞİM
BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Elif AYDIN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAŞ**

**Trabzon
Haziran, 2012**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 12/06/2012**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAŞ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hamit CİHAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet PALANCI

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr Haluk ÖZMEN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Elif AYDIN

12/06/2012

ÖNSÖZ

Boş zamanların değerlendirilmesi, bir deneyim biçimi eğitim safhası ve duyguların boşalmasını sağlayan bir yoldur. Boş zamanların değerlendirilmesi, insanın içinde bulunduğu her dönemde önemle ele alınması gereken bir konudur. Ancak bireylerin kişilik gelişimlerinin büyük ölçüde biçimlendiği, yetişkinlik modelinin kurulduğu bir geçiş dönemi olarak görülen üniversite gençliği açısından etkisi daha da önemlidir.

Eğitimin amacı kendini ifade edebilen, özgüveni yüksek, yaratıcı, insanlarla ilişkilerinde uyumlu ve dengeli bireyler yetiştirmektir. İçinde yaşadığı toplumu anlayabilen, çevresi ile iletişim kurabilen, problemlere çözüm önerileri sunabilen bireyler genellikle mutlu olmaya aday bireylerdir.

İnsanın önemli özelliklerinden biri de gelişme ve değişmelere uyum sağlayabilmesidir. Sosyal ve duygusal açıdan bireyin uyum süreci doğum öncesinden başlayarak aile, akran grubu, okul ve iş hayatı gibi yaşamının her anında varlığını sürdürmektedir. Dünyanın değişen koşullarına fiziksel olarak uyum sağlayarak günümüze kadar varlığımızı sürdürebilmişizdir. Fiziksel koşulların yanında sosyal bir varlık olan insanın, içinde yaşadığı yakın çevrenin ve üyesi bulunduğu toplumun beklentilerine ve bunlarda meydana gelen gelişme ve değişmelere uyum sağlamak zorundadır.

Bu çalışmamın her safhasında bana her türlü desteğini veren danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAŞ' a, istatistik işlemlerinde her zaman desteğini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mehmet PALANCI'ya, fikir ve katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Hamit CİHAN'a ve Yrd. Doç. Dr. Işıl Güneş MODİRİ' ye sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca hayatımın her evresinde yanımda olan, bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen çok sevdiğim ailem'e, özellikle annem'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Elif AYDIN
Haziran, 2012

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nr.</u>
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLOLAR DİZİNİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
GİRİŞ.....	1-5

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	6-46
1.1. Zaman Kavramı	6
1.1.1. Zamanın Önemi.....	7
1.1.2. Boş Zaman.....	8
1.1.3. Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları.....	11
1.1.4. Boş Zamanın Özellikleri	12
1.1.5. Boş Zaman Faaliyetlerinin Sınıflandırılması	12
1.1.6. Boş Zaman İhtiyacı	14
1.1.7. Boş Zaman Davranışını Etkileyen Faktörler	15
1.1.7.1. Aile Etkisi.....	15
1.1.7.2. Referans Grupları	16
1.1.7.3. Önceki Fikirler	16
1.1.7.4. Kişilik	16
1.1.7.5. Kültür	16
1.1.8. Boş Zamanı Değerlendirmeye Yönelik Uygulama Çeşitleri.....	16
1.1.9. Boş Zaman Seçimini Etkileyen Faktörler	17
1.1.10. Gençlik ve Boş Zaman	18
1.2. Sosyal Uyum	20
1.2.1. Uyumun Tanımı ve Türleri	20
1.2.2. Kişisel Uyum.....	23
1.2.3. Sosyal Uyum	24
1.2.4. Ergenlik Döneminde Sosyal Uyumunu Etkileyen Etmenler	27

1.2.4.1. Aile İlişkileri	27
1.2.4.2. Arkadaş İlişkileri	29
1.2.4.3. Okul İlişkileri	31
1.2.5. Yüksek Öğrenim Gençliğinin Sosyal Portresi	32
1.2.6. Sosyal Uyumsuzluk Belirtileri	33
1.2.7. Sosyal Uyum ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	33
1.3. İletişim Kavramı.....	35
1.3.1. İletişimin Tanımı	35
1.3.2. İletişim Becerisinin Tanımı	36
1.3.3. İletişim Becerilerinin İşlevleri.....	37
1.3.4. İletişim Sınıflamaları.....	40
1.3.5. Kişilerarası İletişim Sınıflaması	41
1.3.6. Kişiler Arası İletişim Çatışmalarının Nedenleri.....	41
1.3.7. İletişimin Geliştirilmesine Yarayan Bazı Beceriler	43
1.3.8. İletişimin Toplumsallaşmadaki Rolü	43

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM	47-49
2.1. Araştırmanın Yöntemi.....	47
2.2. Evren ve Örneklem.....	47
2.3. Anketlerin Uygulanması	48
2.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	48
2.5. Verilerin Toplanması ve Bilgisayar Ortamına Aktarılması	49
2.6. Verilerin Analizi.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR	50-59
--------------------------	--------------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA.....	60-66
-------------------------	--------------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ	67-68
-----------------------	--------------

ALTINCI BÖLÜM

6. ÖNERİLER.....	69
YARARLANILANKAYNAKLAR	70-79
EKLER	80-83
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri Sosyal Uyum ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Bu çalışmanın amacı, Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkileri incelemektir.

Araştırmanın evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri, örneklemini ise araştırma kapsamına alınan 407 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin demografik bilgileri ile boş zamanlarını değerlendirme sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik dört bölümden oluşan bir ölçek uygulanmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları alınmış, boş zamanları değerlendirme sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki farklar için t test ve varyans analizi yapılmış istatistikî anlamda $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 15,0 istatistik programı kullanılmıştır.

Öğrencilerin % 53,1'i "Erkek", % 46,4'ünün "17-20 yaş", % 53,3'ünün "Beden eğitimi öğrencisi", % 26,5'inin "2. Sınıf öğrencisi", % 73'ünün "annesinin normal davrandığını", % 70,8'inin "babasının normal davrandığını", % 55,3'ünün "gelir durumunun orta seviyede olduğu", % 55'inin "annesinin ilköğretim mezunu", % 42,3'ünün "babasının ortaöğretim mezunu", okudukları bölümler açısından boş zamanlarını değerlendirme ve sosyal uyum düzeyleri bakımından diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme ve sosyal uyum düzeyleri açısından Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencileri, Sınıf Öğretmenliği bölümü öğrencileri ve diğer Bölümlerde okuyan öğrenciler arasındaki farkların karşılaştırmasında diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin lehine anlamlı sonuç elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Sosyal Uyum, İletişim

ABSTRACT

University Students' leisure Investigation of Relationship Between Social Cohesion and Communication Skills

The purpose of this study is to examine the relationship between university students' free time assessment, social consistency and communication skills according to certain variables.

The Black Sea Technical University students constitute the universe of the research, and 407 of the university students constitute the sample of this study. A four-part scale has been used for determine of relationship between students' demographic information, their free time assessment, social consistency and communication skills.

The frequency and percentage of obtained data from the scale has been determined; for differences between free time assessments, social consistency and communication skills of the students, t-test and variance analysis has been done. The significance level for the analysis has been determined as $p < 0.05$. The SPSS 15.0 statistical program has been used for evaluation of the data.

The %53.1 of the students were "male", %46.4 of them "17-20 years old", %53.3 were "student of physical education", %26.5 were "students of 2. grade", %73 "her/his mother behaved normally", %70.8 "her/his father behaved normally", %55.3 were a "moderate level of income" status, %55 "his/her mother graduated from an elementary school", %42.3 "his/her father graduated from secondary school". In terms of departments that the students were studying in; meaningful significance has been found in favor of "Other Departments' students" as regards free time assessment, social consistency and communication skills.

As a result of comparison differences of free time assessment, social consistency and communication skills level of the "Physical Education Department", "Classroom Teaching Department" and "Other Departments" of the university students involved in the research; meaningful significance has been found in favor of Other Departments' students.

Key Words: Free Time, Social Consistency, Communication

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1.	Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistikî Bulgular	50
2.	Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin T testi Sonuçları.....	52
3.	Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları.....	52
4.	Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Boş zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular	53
5.	Sınıf Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi	53
6.	Annenin Tutum Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi.....	54
7.	Babanın Tutum Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi.....	55
8.	Gelir Düzeylerine Göre Boş zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi	56
9.	Anne Eğitim Düzeyi Değişkenlerine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi	57
10.	Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi	58
11.	Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirmelerine Göre Sosyal Uyum Düzeyleri ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi	59

KISALTMALAR LİSTESİ

- B.E** : Beden Eğitimi
S.Ö : Sınıf Öğretmenliği
S.S.D : Seçmeli Spor Dersi
B.E.S.K : Beden Eğitimi ve Spor Kültürü

1. GİRİŞ

İnsanoğlu hayatı; bilinçli olarak geçmişten gelip, şimdiki zamanın içinden geçerek geleceğe doğru akan olaylardan oluşan bir süreç olarak algılamıştır. Yaşamını anlamlı kılmak için zamanını etkili ve üretken bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamıştır (Özyiğit, 2009). Endüstri Devrimi'nden sonra gelişmeye başlayan tüm toplumların çalışma saatlerini zamanla azaltması, insan sağlığına daha çok önem vermesi ve çalışma dışı zamanlarda insanın kendine daha çok vakit ayırarak dinlenmesi gerektiği gibi bir takım konular gündeme gelmeye başlamıştır. Avrupa'da artı değer üreten toplumlar boş zaman hakkını zamanla çalışanlarına vermeye başlamışlardır. Buna paralel olarak boş zaman kavramı ortaya çıkmış ve insanların boş zamanlarını değerlendirecek meşgaleler aramasına neden olmuştur (Köybaşı,2006).

Yabancı terminolojide bir hastalıktan sonra eski haline gelmek, tazelenmek, yorgunluğu giderek eski iş ve başarısını kazanmak anlamlarına gelen rekreasyon, zamanla eğitime de girmiş ve bir anlamda insanların boş zamanlarının değerlendirilmesini ifade etmeye başlamıştır (Öztürk,1998). Rekreasyon insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı bir faaliyete katılması ile monoton modern hayat ve yaşam kavgasının sıkıcı havasından sıyrılarak kendisini bulması ve kendi duygularına ortak olacak diğer insanlarla kaynaşarak zevk içinde sosyal bir kişilik kazanmasıdır (Erkan,1995; Bucher,1974). Boş zaman ve boş zaman değerlendirme aynı anlama gelmeyen iki kavram olup; boş zaman kişinin çalışmadığı, yaşam zorluklarının ve biçimsel görevlerinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır. Boş zamanı değerlendirme ise, boş zamanda yapılan etkinliklerle ilgilidir. Boş zamanı değerlendirme bu iki kavramın uygulamadaki karşılığı olarak geliştirilmiştir ve kullanılmaktadır (Bucher,1974; Şahin,1997).

Aristo, boş zaman etkinliğini, "başka bir amaç olmadan, sadece yapmak için yapılan bir etkinliğin içinde bulunma durumu" diye ifade etmektedir (Kaya,2003). Boş zamanları değerlendirme etkinlikleri, içeriklerine ve yapıldığı mekânlara göre çok çeşitlidir. Bu etkinliklerden hangisinin tercih edileceği kişinin yapısına, cinsiyetine, eğitimine, sahip olduğu olanaklara ve yeteneklerine bağlıdır (Öztürk,1998-s91).

Rekreasyon eğitimi için düzenlenen kampanyaların artarak rağbet görmesi bir yandan sportif aktivitelerin insanların günlük yaşamının bir parçası haline gelmesine katkıda bulunurken diğer yandan da ortak ilgi ve heyecanların paylaşıldığı ortamlar yaratarak kişileri yabancılaştırmaktan kurtarmakta hoşgörü, gelişmiş sosyal ilişkiler ve sosyal uyum yaratmaktadırlar.

Bireyin kendisiyle ve çevresiyle iyi ilişkiler kurabilmesi ve kurduğu bu ilişkileri sürdürülebilmesi şeklinde tanımlanan uyum, insanın doğumuyla birlikte başlamakta ve yaşamın sonuna kadar gelişim göstermektedir (Koca,2010). Yardım etme, yardım ya da bilgi isteme, bir konuda konuşma başlatabilme, sorulan sorulara yanıt verme, kendini tanıtmaya, kurallara uyma, sırasını bekleme, işbirliği yapma, teşekkür etme, özür dileme, eleştiri kabul etme, yaptığı işe ilişkin geri bildirim isteme gibi sosyal beceriler bireyin topluma uyumunu, toplumla bütünleşmesini, yaşlıları ve diğerleriyle etkileşimini ve iletişimini sağlar. Aynı zamanda akademik becerilerin gelişimini destekler ve bu becerilerdeki başarının artmasını kolaylaştırır. Sosyal becerileri yeterli olan bireyler daha uyumlu olmakta, arkadaşları ile daha sağlıklı etkileşim kurabilmektedirler.

Sosyal uyum; toplumda prestij kazanma ve statü sahibi olma gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Uyumun temel ölçütlerinden birisi, kişinin kendisini iyi hissedebilmesidir (Köksal,2000). Gençlerin toplumsal kabulde önemli gördükleri özelliklerinden biri, başkalarının takdir ettiği kişisel nitelikler geliştirip bunları göstermek ve toplumsal kabul sağlayan toplumsal becerileri öğrenmektir(Miller, 1991; K.L Wise, Bundy & L.A Wise, 1991). Genellikle yüksek benlik saygısıyla olumlu bir benlik kavramına sahip olan bu gençler; arkadaş canlısı, mutlu, neşeli sevgi dolu, dışa dönük, hareketli, toplumsal becerileri gelişmiş başkalarıyla pek çok etkinliğe katılmaktan hoşlanan kişilerdir (Gifford ve Dean, 1990).

Burger (2006) sosyal etkinlikteki artışın mutluluğa yol açtığını, sosyal ilişkilerin ise iyilik hali duygusuyla ilgisi olduğunu kanıtlayan pek çok araştırma olduğunu (Diener,1984); insanlarla iletişim kurmak, spor aktivitelerinde yer almak gibi dışa dönük davranışların ise kişinin kendini toplum içerisinde daha yetkin ve değerli hissetmesi gibi temel gereksinimleri karşıladığını belirtmiştir. Spor öğrencilerimizin iletişim beceri düzeylerinin gelişmesine yardımcı olduğu gibi, hiç kuskusuz sosyalleşmelerine de çok büyük

katkılar sağlamaktadır. Günümüzde insanların fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan gelişimi grup çalışmasının kolaylaştırılması, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplum üyeliğinin kazanılmasının en kolay yollarından biri spor olgusudur.

İletişim becerileri bireylere hem kendisini doğru ifade edebilme hem de diğer bireyleri daha iyi anlayabilme olanağı sağlamaktadır. Böylece birey anlatmak istediğini karşı tarafa en doğru şekilde aktarabilmekte ve kendisini karşıdakinin yerine koyarak onu en iyi şekilde anlayabilmektedir (Vicki, 1997; Schneider, 1991). Birey iletişim becerilerindeki yetersizlik nedeniyle, karşı tarafın niyetini doğru olarak algılayamıyorsa, kendi duygu, düşünce ve isteklerini atılgınca ifade edemiyorsa uyum güçlükleri yaşayabilir (Braithwaite, 2001).

Araştırmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri, Sınıf Öğretmenliği ikinci sınıf zorunlu seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Kültürü dersi alan öğrenciler ile farklı fakültelerde okuyup seçmeli spor dersi alan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre boş zamanlarını değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını incelemektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; aktif olarak sporla uğraşan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri ile sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Alt Amaçlar

1. Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre boş zaman değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre boş zaman, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlerine göre boş zaman değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Anne tutumuna göre bireylerin boş zaman değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Baba tutumuna göre bireylerin boş zaman değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin aile gelirlerinin boş zaman değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma için toplam 500 anket dağıtılmış ancak 432 anket formunun geri dönüşü olmuş eksik olanlar değerlendirme dışında tutulmuş ve 407 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin anketlere içtenlikle cevap verdikleri ve boş zaman kavramına yükledikleri anlam ve okul yoğunluklarına göre bunu değerlendirme biçimlerinin benzerlik taşıdığı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde boş zamanları değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyi ile ilgili yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Ancak aktif spor yapan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri ile Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinin incelendiği bir çalışma literatürde yer almamaktadır. Bu açıdan yapılan çalışmada bir ilk olma özelliğini taşımaktadır.

Tanımlar

Spor: Spor yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum geneline oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna,

yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç, son tahlilde, önemli bir toplumsal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Fişek, 1998:34).

Boş Zaman: Kişinin işle ilgili sorumluluklarına, kendisinin ve ailesinin bakımına ayırdığı zamanın dışında kalan, dolayısıyla zorunluluklarının olmadığı özgür bir zaman dilimidir (Karaküçük 1999).

Uyum: Uyum sürecini fizyolojik ve psiko-sosyal açıdan denge kurma süreci olarak tanımlayabiliriz. Durak'ın (2006) aktardığına göre; Geçtan (1993) uyumu, “Davranışları bir yandan benlik yapısının bütünlüğünü koruyacak, diğer yandan çevresel koşullarla bas edebilecek bir biçimde düzenlemek” olarak tanımlamıştır. Köknel (1993)'e göre uyum; dış ve iç ortamdan kaynaklanan, doğal ve toplumsal koşulların neden olduğu değişikliğe alışma sürecidir.

İletişim: Bir birimden çıkan bilginin, haberin karşı birime ulaşması, onda bir etki uyandırması ve bunun ilk birime geri dönmesi sürecidir (Köknel,2005).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. Zaman Kavramı

Günlük hayatta karşılaşılan ve peş peşe gelişen bütün olaylar “zaman” denilen soyut bir kavramı düşünmeye zorlamaktadır. Çünkü çok değerli olan bu kavram içinde, olaylar sıralanır, yaşanır, değerlendirilir. Zaman kavramı dışında meydana gelen hiçbir olay ve olgu olamaz. Zaman, hayattır ve zamanı boşa geçirmek, hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır (Baltaş 1987).

Zamanı, olayların birbirini izlemesine bakarak zihinde yaratılan ve yine olayların içinde sürüp gideceği düşünülen, başı sonu belli olmayan soyut kavram olarak tanımlamışlardı (Alaylıoğlu ve Oğuzhan 1968). Türk Dil Kurumu Sözlüğü ise zamanı, olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak açıklamaktadır.

Zaman, insan için yaradılışından bu yana büyük önem taşımıştır. İnsanın gelişmesinde ve hangi alanda olursa olsun mesleki başarısında zaman anlayışının payı büyüktür. Bu, fertler kadar toplumlar için de böyle gelişmiştir. İş hayatını, sosyal ilişkilerini, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içerisinde düzenleyen toplumlar, diğerlerine nazaran daha fazla gelişmişlerdir. Yani gelişmiş ülkelerin, zaman kullanımı konusunda biçimlenmiş ülkeler olduğunu söylemek mümkündür. Bu, gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki en önemli farklardan birisini ortaya koymaktadır. Descartes de toplumların ileri veya geri zekâlı diye ayırlamayacağını, ülkelerin gelişme ve zenginlik farkları yalnızca zamanı iyi kullanarak, planlı ve programlı bir şekilde çalışmalarından ve dinlenmelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Doğruyol 1990).

Günümüzde gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülke insanların, kazanmayı ve başarı elde etmeyi, az çalışma ile beraber, şans ve büyü gibi faktörlere bağladıkları görülür. Gelişmiş ülke insanı ise, kazanmak ve başarının insanın bireysel çabalarının ve çalışmasının bir ürün olduğunu düşünür. Bu yüzden varlığının gereği olarak hak ettiklerini düzenlemek, işlerini, sosyal hayatım, eğlenmesini ve dinlenmesini programlamak için zamana ihtiyaç duyar. Gelişmiş ülke insanında bu gayretler yerine iş yapmak için değil, yapmamak için, sağda solda, kahvehanelerde ve benzeri yerlerde nefes alıp vermenin hazzını duymak için zaman ihtiyacı oluşur. Kalkınmış ve sanayileşmiş ülke insanı zamanı lineer düz çizgi halinde tek bir istikamette akıp giden ve geri dönülmez bir nehir olarak idrak eder. Doğu kültürünün insanı ise, zamanını dairevi tekrar tekrar yenilenen bir dönme dolap olarak algılar. Bu anlayışa göre, zaman yenilenen bir özelliğe sahip olduğundan nasıl olsa tekrar gelecektir. O halde aceleye gerek yoktur. Oysa batılı insanın ağızından duyulan kelime çabuk olmaktadır(Canan 1991).

1.1.1. Zamanın Önemi

Zaman verimli kullanıldığında önem kazanır. Bu da bir eğitim ve uygarlık işidir. Eğitim, okul ve çevre sorumluluğunda bütünleşir. Zamanı iyi kullanmak için, öncelikle kişinin kendisini iyi tanıması gereklidir. Yani ne yapacağını, hedeflerinin, amaçlarının ne olduğunu kavramalıdır. Neyi yapıp yapamayacağını sınırlarını iyi çizmelidir. Düşünce ve aynntılarda zaman kaybetmeyip, kısa zamanda çok iş yapmak, zamanı iyi kullanmak anlamına gelmemektedir. Tam tersi olarak, amaç ve öncelikler iyi belirlenip, sadece yapılmak istenenlerin yapılması, zamanın iyi kullanılması demektir (Baltaş 1987).

Özetle, insan zamanı iyi planlamak ve kullanmak zorundadır. Çünkü; a) Zaman tasarruf edilemez, b) Ödünç alınamaz, kiralanamaz, c) Satın alınamaz, çoğaltılamaz, d) Para gibi toplanamaz, hammadde gibi depolanamaz e) Sadece kullanılır ve kaybedilir.

Kişiler planladıkları zamanda istedikleri davranışı gerçekleştiremezlerse veya önlerine, zaman planlarını aksatacak engeller çıkarsa ya da kişinin iyi zaman planlaması yapamaması da bir stres yaratmaktadır. Zaman baskısını bir stres kaynağı olmaktan kurtarmak için önce iyi bir planlama yapmak, işleri yapılabilecek zaman dilimlerinin içine sığdırmak gerekir.

1.1.2. Boş Zaman

Boş zaman terimi, İngilizce karşılığı olan “Leisure” kelimesi “fırsat tanıma” veya “serbest olmak” manalarına gelen “Loisir”, “salahiyet vermek” manasına gelen “License” ve “izin” manasına gelen “Liberty” ile “Licere” kelimelerinden gelmiştir. Mecburiyetinin olmaması ve serbest seçim ifade eden bu kelimelerin tamamı birbiriyle ilişkilidir”(Hacıoğlu ve arkadaşları 2003). Yunanlılar boş zaman olarak tanımlanan bu kelimeyi ‘scole’ veya ‘skole’ olarak kullanmışlar ve buradan İngilizceye ‘school’ olarak geçmiştir. Bu tanımla Yunanlılarda ruhani, fiziksel ve entelektüel gelişimle boş zaman arasında var olan yakın ilişki ima edilmişti (Christopher ve arkadaşları 2004).

Boş zaman, insanların çalışma ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması dışında, özgür olarak dinlenme, başarı kazanma, kişisel gelişim ve eğlenme için kullandıkları zamandır. Boş zaman bir aktivite, bir serbest zaman veya bir fırsat olarak görüldüğü gibi rahatlama, kendini geliştirme, kültürel ve ailevi istikrar sağlama, iletişim sağlama özelliklerinin yanı sıra aynı zamanda bir kaçış, yenilik, karmaşıklık ve heyecandır (Greenwood ve Lashua 2004).

Müftügil’e göre boş zaman; kişinin işle ilgili sorumluluklarına, kendisinin ve ailesinin bakımına ayırdığı zamanın dışında kalan, dolayısıyla zorunluluklarının olmadığı özgür bir zaman dilimidir (Karaküçük 1999).

Boş zaman, bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklarından veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır.

Serbest zaman olarak da kullanılan boş zaman genellikle çalışma dışında kalan zaman dilimidir (Tezcan 1994). Çalışma dışı zaman aşağıdakilerden oluşur: a) Fizyolojik ihtiyaçlar b) Çalışma dışı zorunluluklar c) Boş zaman

Boş zaman, seçimlerimizi yapmak veya dinlenmek için özgür olduğumuz serbest zaman veya yaşam için gerekli olan biyolojik ihtiyaçlardan ve yapılması gerekenlerden arta kalan zamandır. Boş zamanın sözlük tanımlarına bakıldığında sırasıyla aşağıdakiler yer almaktadır (Veal 1992): 1. Aktivitelerin kesilmesiyle veya durmasıyla sağlanan

özgürlük veya serbest zaman. 2. Sorumluluklardan ve işten geçici bir muafiyet sonucu kalan serbest zaman. 3. Sorumluluklarından ve işinden serbest olan birinin hâkimiyetindeki bir zaman. 4. İşsiz olunan zamanın bir periyodu. 5. Serbest zaman tarafından sağlanan fırsat.

Boş zaman bir durum kadar bir davranışa da karar vermedir. Boş zaman çalışılmayan, zorunlu olunmayan ve mecbur olunmayan serbest zamandır (Veal 1992).

Çalışma dışı zamanların giderek artış göstermesi ile boş zamanların değerlendirilmesi konusu daha da çok gündeme gelmiştir. Çünkü boş zamanlar ölü bir süreç değildir, aksine toplum yaşamının dinamik bir alanıdır. Bos zamanın gerektiği gibi olumlu, üretken ve etken bir biçimde değerlendirilmesi, toplum yaşamında sürekliliği sağlamaktadır. Aynı zamanda yoğun, sıkıcı ve karmaşık iş ilişkilerinin yabancılaştırıcı etkisine karşılık, bireyin öz güveninin kazanmasına ve toplumsallığı realize etmesine de yardımcı olmaktadır. Ancak boş zaman artışları bir yana çalışma ücretinin insanların yaşamında giderek daha baskın hale gelmesi ve teknolojik devrimin de hüküm sürmesiyle pek çok insan daha yoğun ve uzun çalışmaktadır (Lewis 2003).

Çalışan kesim için boş zaman, yoğun çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden kurtulmaya yarayan, toplumla bütünleşme sağlayan ve varlığı gittikçe önem taşıyan doğal bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu doğrultuda boş zamanlar, bireyin topluma uyum sağlamasını, kendini yeniden gerçekleştirmesini mümkün kılan özgür bir alandır. Ayrıca post-endüstriyel yaşam tarzının da insan yaşamında daha baskın hale gelerek yeni boş zamanları meydana getirmesi bireyleri bu ihtiyaca daha da itmiştir (Lewis 2003). Bilgisayar çağı olarak da tabir edilen bu çağ boş zaman için insanlara daha çok zaman yaratmakta, işten vakit bulduklarında insanları boş zaman faaliyetlerine teşvik etmektedir (Bull ve diğerleri 2003).

Bu tanımlar sonucunda boş zaman, bireyin istediği gibi serbestçe kullandığı zamandır. Gönüllü bir katılım olması gerekmektedir. Boş zaman içinde zevk ve doyum önemlidir. Günümüzde bu kavramı özellikle ekonomistlerce şekillendirilmiştir ve parasal harcamaya yönelik uygun zaman arama olarak görülmektedir (Godbey 1990).

Godbey'e göre boş zaman kavramı dört farklı grup içerisinde tanımlanabilir. Bunlar:

1. Zaman olarak tanımlanan boş zaman. 2. Ruh hali olarak tanımlanan boş zaman. 3. Aklın veya var olmanın bir durumu olarak tanımlanan boş zaman. 4. Aktivite olarak tanımlanan boş zaman.

Ruh hali olarak tanımlanan boş zaman psikologlar tarafından azaltılmaya çalışılıyor. Çünkü var olan serbest zaman arttıkça gençlerin zararlı alışkanlıklara yöneliminin daha da arttığını ileri sürüyorlar. Öte yandan sosyologlar ise boş zaman arttıkça bunu değerlendirmek için insanların daha çok tecrübe kazandıklarını ve tecrübelerini aktarabilecekleri aktivitelere doğru daha çok itildiğini öne sürmektedirler (Godbey 1990).

Aklın veya var olmanın bir durumu olarak tanımlanan boş zamanda Aristo'ya göre bir şeyle meşgul olmak gerekli değildir. Antik dönem yaşayış biçimi de göz önüne alındığında dini kutlamalar da boş zaman ile bağıntılı olarak yapılmaktadır. Bireysel olarak insanların iç kontrolleriyle boş zamanlarını yönetmesi sebebiyle psikologlar bu tanımı akıl ve var olma durumu ile ele almışlardır.

Aktivite olarak ele alınan boş zaman; gönüllü olarak yapılan bir demet faaliyet şeklinde tanımlanmıştır. Bu aktiviteler; kültür, yaşam tarzı gibi farklılıklara göre çeşitlenmektedir(Godbey 1990).

Yapılan tanımların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında boş zaman; insanların sınırlı yaşam süresinin çalışma, iş ile ilgili etkinlikler, yaşamı sürdürmeye yönelik zorunlu etkinlikler (beslenme, uyuma vb.) dışında kalan bölümüdür (Hazar 1999).

Boş zaman, çağdaş-özgür insanın çalışma günü sonunda, hafta sonunda, yıllık izninde ve emeklilik devresinde iş dışında kalan zamanıdır. Boş zaman faaliyetleri içerik bakımından çok zengin ve çeşitlidirler:

1.1.3. Boş Zaman ve Serbest Zaman Kavramları

Boş zaman ve serbest zaman ya da çalışma dışı zaman da denilen ve birbirleri yerine kullanılan bu kavramlar birbirleriyle karıştırılmaktadır. Çalışma dışı zaman, hayatı kazanmak amacıyla bedensel ve düşünsel çabalar için yani iş için harcanan zorunlu zamanın dışında kalan zamanı oluşturmaktadır. Çalışma dışı zaman, biyolojik olarak yaşamak için yapılması gereken yemek, uyumak, kişisel ihtiyaçların karşılanması, işe gidiş-geliş süreleri, çocuk bakımı ile zorunluluk duygusunun en az olduğu ve insanın kendi yargı ve seçimine göre, isteğe bağlı kullandığı boş zamanı kapsamaktadır. Buna göre çalışma dışı zaman, insanın işinden arta kalan serbest zamanı içerisinde yer alan ve kişinin özgürce kullanacağı bir zaman dilimini ifade etmektedir. Şu halde serbest zaman ile boş zaman arasında belirli bir farklılık bulunmaktadır. Nitekim serbest zaman, bir yönsüzlük yansıtmakta, boş zaman ise, yönlendirilmeye açık bir potansiyel içermektedir. Rekreasyon da, boş zamanın belirli kullanım biçimlerini oluşturmaktadır. Boş zamanda başka faaliyetler de vardır ve bunları dengeleyen yapıcı bir kavramsal yön bulunmaktadır. Boş zaman bir hak etme değeri taşır. Dolayısıyla boş zamanın pozitif değerinden söz edilebilir. Serbest zaman ise, seçerek değil de şartlar gereği işsiz olan bir kişinin serbest zamanına ilişkin sorununda olduğu gibi, bunu nasıl kullanacağı değil, nasıl ortadan kaldıracacağı şeklinde gelişir ve bu anlamda negatif değer taşır. Garzia boş zaman ile serbest zaman arasındaki farkı “her insanın ‘serbest zaman’ı olabilir ancak ‘ boş zaman’ı olmayabilir” şeklinde açıklamıştır(Karaküçük, 1999). Çoğu zaman iş, boş zaman ya da zorunlu ihtiyaçların karşılanmasına ayrılan zaman arasında çatışmalar yaratmaktadır. Örneğin; evdeki çalışmalar; niteliği çok değişik olabilen sayısız faaliyetler halinde dikiş dikme, örgü, tamirat, bahçe işleri gibi karsımıza çıkmaktadır. Dumazadier, bu faaliyetleri yarı zaruri olarak kabul etmekte ve “yarı boş zaman” diye isimlendirmektedir. Dumazadier’e göre, anılan bu faaliyetler, yemek yapmak, bulaşık yıkamak gibi zaruri faaliyetlerle aynı planda bulunamazlar. Özellikle ev hanımları bu tür zaruri faaliyetlere ayrılan zamandan çok daha fazlasını ayırırlar. Böylece anılan bu faaliyetler iş ve boş zaman dilimlerinin kesiştiği yerde ortaya çıkar ve yarı boş zamana ait ara bir bölge oluşturur. Yarı boş zamanlar daha çok bir eğlence veya oyalanma gözüyle bakılan ve kişinin kendini yapmakla yükümlü hissetmediği üretici bir meşgale olarak da tanımlanmaktadır (Karaküçük, 1999).

Boş zamanın istenildiği gibi yararlanılabilecek zaman olarak kabul edildiği çeşitli anlayışlar ve yaklaşımlar paralelinde birçok tanımlar yapılmıştır. Bireyin kendi adına özgürce kullanma hakkına sahip olduğu iş ve yaşamla ilgili zorunlu sorumluluk ve görevler yerine getirildikten sonra arta kalan zaman olarak tanımlanan boş zaman; insanın bir şey yapmak ya da yapmamak arasında serbest bir seçim yapabildiği, yapmak ya da yapmamak istediği şeyleri serbestçe tayin edebildiği, fakat yapılan işin sorumluluğunu da yüklenebilecek davranışlar gösterebilmesi gereken zamandır. Boş zaman genellikle çalışma dışı zaman olarak kullanılsa da çalışma, zamanının tersi kabul edilmektedir. Buna benzer olarak meşgul olunan ve meşgul olunmayan zaman; zorunlu olarak belirli işlere ayrılan zaman, serbest zaman; gerekli zaman, keyfi zaman gibi ifadelendirilerek, boş zamanla boş olmayan zamanı birbirinden ayırt etmeyi amaçlayan görüşlere de rastlanmaktadır (Karaküçük, 1999).

1.1.4. Boş Zamanın Özellikleri

Fransız sosyolog Dumazadier' in tanımına göre boş zaman; ferdin mesleki, ailevi ve sosyal görevlerini tamamladıktan sonra kendi isteği sonucu dinlenmek-eğlenmek, bazı faaliyetlerini geliştirmek veya cemiyet faaliyetlerine gönüllü olarak katılmak maksadıyla harcadığı zamandır(Fisher ve diğerleri 1999). Boş zaman nispeten yeni bir endüstridir. Joseph ile Ritchie'ye göre boş zaman endüstrisi bugün dünyanın en hızlı gelişen endüstrisidir. Hızlı gelişimiyle dikkati çeken bu endüstri önümüzdeki birkaç on yıl içerisinde daha da hızlı gelişen bir endüstri olacaktır (Jonathan ve scott 1998). Bu gelişim doğrultusunda araştırmacılar boş zaman endüstrisine daha çok eğilerek çeşitli araştırmalarla bu gelişimi desteklemeyi hedeflemişler ve bu doğrultuda öncelikle boş zamanın ve özelliklerinin ne olduğu konusunda bir teori geliştirmişlerdir. Bu teoriye göre boş zaman (Hacıoğlu 2003); a) Sorumluluk taşıyan bir görevdir. b) Zevk ve hoşnutluk yaratır. c) Ferdin kendi isteğine, arzusuna, düşüncesine ve zevkine göre şekillenmiştir. d) Devamlı suretle yapılan bir iş ve çalışmadan kaçıştır.

1.1.5. Boş Zaman Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

İnsanlar, boş zamanlarında yaptığı etkinliklerden yaşamsal doyum sağlayabilir ve günlük yaşam streslerinden uzaklaşabilir. Grup oyunlarında; birlikte olma, arkadaşlık

kurma gibi gereksinimleri karşılar. Ayrıca iş yaşamında olmayan kişiler, yarışma niteliğinde oyun oynayarak ve spor yaparak boş zaman etkinliği ile rahatlar. Bunun yanında fiziki etkinlik de yaşamın temel işlevidir; koşma, sıçrama, yuvarlanma, tırmanma gibi boş zaman etkinlikleri ile motor gelişimi, koordinasyonu ile vücut gelişimi gibi duyguları kişiye sağlamaktadır. Tartışma grupları satranç, münazara, forum, doğa incelemeleri, kişilerin boş zamanlarında zihinsel etkinliklere katılma açısı, doyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (www.gencbilim.com).

Boş zaman faaliyetleri; ekonomik, sosyal, kültürel şartların bağlamında yer edinmelidir (Rojek, 2001). Boş zaman faaliyetleri sınıflandırılması ise gruplara, amaçlarına veya yapılış yerlerine göre değişik şekillerde verilmektedir. Bunlar 2 temel gruba ayrılır (Hacıoğlu, 2003):

1. Uzun süreli boş zamanlar; a. Çocukluk dönemi boş zamanları, b. Yıllık izinler dönemi boş zamanları, c. Emeklilik dönemi boş zamanlar

2. Kısa süreli boş zamanlar; a. İş günü sonu (akşam üstü kısa süreli boş zamanlar), b. Hafta sonları, c. Kısa süreli tatiller

Beard ve Ragheb'e göre ise boş zaman; aktivitelerine katılan bireylere etki eden memnuniyet, derecesine göre kategorilere ayrılır. Bu etkiler, boş zaman vasıtasıyla insan ihtiyaçlarında görülmektedir. Bu kategoriler şöyle sıralanabilir: psikolojik, eğitim, sosyal, dinlenme, fiziksel ve estetik ihtiyaçları (Guinn, 1995).

Bunlar ise kısaca; 1. Psikolojik aktiviteler; özgürlük, eğlence, katılımcılık ve entelektüel değişim ruhu sağlayan psikolojik yararlardır. 2. Eğitim aktiviteleri; entelektüel teşvik sağlar ve insanların, kendileri ve çevreleri hakkındakileri öğrenmelerini sağlar. 3. Sosyal aktiviteler; insanların diğer insanlarla ilişkiler kurma ödülünü sağlar. 4. Dinlendirici aktiviteler; hayatın gerginlik ve stresinden kurtulmayı sağlar. 5. Fiziksel aktiviteler; daha iyi fiziksel görünmeyi, kiloyu kontrol etmeyi, sağlıklı ve zinde kalmayı sağlar. 6. Estetik aktiviteler; memnun, ilginç ve güzel görünmeyle bağlantılıdır.

1.1.6. Boş Zaman İhtiyacı

Crandall'a göre boş zaman, herhangi bir güdüye kazandırılacak ihtiyaçlar için harcanan zaman dilimidir (Hazar, 1999). Bradshaw'ın çalışmasına dayandırılarak David Mercer tarafından ortaya konan bu sosyal ihtiyaç teorisi hizmet refahıyla bağlantılı olarak 4 kategoriden oluşmaktadır. Bunlar; a) İhtiyacı hissetmek b) İhtiyacı dile getirmek c) İhtiyacı karşılaştırmak d) Normatif ihtiyaç

İhtiyacı hissetmek bireyler tarafından karşılanmayan ve açıkça vurgulanmayan ihtiyacın fark edilmesidir. İhtiyacın dile getirilmesi bazı hareketlerle bireylere gösterilmesidir. İhtiyacı karşılaştırmak ise; gruptaki bireylerin diğerleriyle kendilerini karşılaştırması sonucu ortaya çıkar. Normatif ihtiyaçlar; isminden de anlaşılacağı üzere dış değerlendirmeler ve yargılamalarla ortaya çıkan ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlar Getz tarafından Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi temel alınarak psikolojik, güvenlik, sosyal, öz saygı ve kendini geliştirme olarak belirlenip beş genel ihtiyaç modeli adı altında birleştirmiştir (Bowdin ve diğerleri 1999). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi boş zaman hizmeti veren profesyoneller için bir araçtır. Bu hiyerarşide bilindiği gibi sevgi, güvenlik, psikolojik ihtiyaçlar tatmin edildiği zaman daha yüksek sıradaki ihtiyaçlar olan saygı, itibar ve kendini gerçekleştirmek ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte ihtiyaçlar başarıyla tamamlandığında optimal memnuniyet veya kendini gerçekleştirme meydana gelecektir. Böylece hem toplum hem de bireylerin yaşam kalitesi artacaktır. Bu ihtiyaçları karşılamak için bireysel yaşam deneyimleri geliştirilmelidir. Fonksiyonel olarak yaşam deneyimleri geliştiğinde kişisel ihtiyaçlar karşılanmış olacak, toplum refahı artmış olacaktır (Keller ve diğerleri 1996).

Hiyerarşi, boş zaman ve turizmle bağlantılandırılır. Örneğin dinlenme, rahatlama, tatile çıkma, egzersiz yapma fiziksel ihtiyacı; boş zaman aktiviteleri çerçevesine geniş ölçüde bağlı olan grup arkadaşlığı ve gençlik alt kültürleri güvenlik ve emniyet ihtiyacı; ailece boş zaman aktivitesi olarak yapılan takım sporları ve farklı cinsiyet partnerliği sevgi ve saygı ihtiyacı; kültürel aktiviteler ve spor becerileri tatilde karşılanabilen itibar ihtiyacı ve bu aktivitelerin hepsi kendini gerçekleştirme ihtiyacı karşılamaktadır (Veil, 2002).

Boş zaman deneyimleri; en uygun tatmini, ihtiyaçların giderilmesini ve bireysel gelişimi arttırıp fonksiyonel yaşam deneyimleri sağladığı gibi boş zaman aktivitelerine katılımı da bireylerin sosyal, manevi, fiziksel, psikolojik ve entelektüel becerilerini geliştirmektedir (Keller ve Carter 1996).

1.1.7. Boş Zaman Davranışını Etkileyen Faktörler

İnsanların boş zaman davranışlarını etkileyen faktörler Morgan tarafından ele alınmıştır ve 5 başlık altında toplanmıştır. Bunlar (Bodwin ve diğerleri, 1999).

1.1.7.1. Aile Etkisi

Aile kurumunda bireyin rolü; şüphesiz onların boş zamana katılımını, kaynak ve fırsatlarını etkiler. Bireyin boş zaman yaşam stili, aile kurumunun materyal ve finans kaynakları ile sorumluluk ve görevlerine bağlıdır. Ayrıca aile kurumu boş zaman deneyimine imkân tanıyan özgürlüğü, emniyeti ve eşlik etmeyi de sağlar. Aile yapısındaki büyük değişiklikler de (evli, boşanmış, bekâr ve dul olma) boş zaman davranışını etkiler (Bull ve diğerleri, 2003). Ancak bu tür durumların en önemli yanı aile yapısındaki rollerin değişimi ve kadınların işgücüne katılımının artmasıdır. Geçmişte olağan çalışma saatleri sırasında kadınlar alışveriş yaparken onların işgücüne katılmaları sonucunda bu saatler alışveriş yerine çalışmayla geçirilmeye başlanmış, bunun sonucu olarak süpermarketler aksamaları açık olduğu saatleri uzatmaya ve hatta pazar günleri de marketlerini açmaya başlamışlardır. Hatta bazıları marketlerini 24 saat açık tutmaya başlamıştır (Bull ve diğerleri, 2003).

Çocukların ve ergenler, aileleri tarafından boş zaman ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığından sık sık etkilenmektedirler (Harvey ve diğerleri, 2004). Aile bağımlı geliştirme ve aileyi bir arada tutma ihtiyacı birçok insan için güçlü bir motivasyondur. Bunun için düzenlenen boş zaman etkinliklerinin başında festivaller gelmektedir. Festivaller, çocuklar için de eğlenceler içermekte ve bu tür etkinliklere aileler çocuklarıyla birlikte katılarak hem kendi ihtiyaçlarını hem de çocukların ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

1.1.7.2. Referans Grupları

Bu gruplar yakın temas kuranların davranışından etkilenenlerdir (akranlar, aile, arkadaş ve komşular). Bu gruplar öncelikli referans gruplarıdır. Daha az temasla bulunan insanlar ise ikincil referans grubu olarak adlandırılmaktadır.

1.1.7.3. Önceki Fikirler

Gruplar içinde fikir liderleri bulunmaktadır. Bu fikir liderleri boş zaman deneyimlerini öncelikle kendileri tecrübe eder ve yeni boş zaman deneyimleri üretirler. Üretilen fikirler gruplar tarafından araştırılıp tecrübe edilir. Böylece yeni boş zaman hizmetleri üretilir. Yeni boş zaman hizmetlerine adapte olmak normal bir dağıtım eğrisini takip eder.

1.1.7.4. Kişilik

Kişiliğin tüketici davranışını etkilediği bilinmektedir. Boş zaman aktivitelerine yönelim de kişiliklere göre değişmektedir. İnsanlar; içe dönük, dışa dönük, utangaç, kendine güvenen, saldırgan, çekingen, dinamik, tembel olabilir. Örneğin; festivaller, spor müsabakaları ve av sporu gibi boş zaman aktiviteleri utangaç ve tembel insanları çeker.

1.1.7.5. Kültür

Değişik kültür gruplarının yaşam tarzları, satın alma alışkanlıkları, boş zamanlarındaki istek ve ihtiyaçları farklıdır. Farklı kültür gruplarının arzu edilen bir Pazar bölümlendirmesi ile pazarlama karmaşasının 4P'si bu grupları açığa çıkarmak için kullanılabilir. Ayrıca boş zaman çevre üzerinde yaptığı kültürel etkiyle (Snape, 2004) de davranış biçimlerini etkilemektedir.

1.1.8. Boş Zamanı Değerlendirmeye Yönelik Uygulama Çeşitleri

Boş zaman pek çok insan tarafından yaşamlarından kaçış, farklılaşma veya değişiklik olarak görülür ve bu nedenle sık sık boş zaman etkinliklerine katılımlar (Bull ve

diğerleri, 2003). Her insan bu etkinliklerden farklı boş zaman deneyimi kazanır. Önemli kontrol mekanizması olan boş zaman sekilerli (Bramham, 2002) ve boş zamanın farklı türlerini içeren bu boş zaman deneyimi dört safhaya ayrılmaktadır.

Bunlar (Hulsman, 1998): a) Planlama ve katılım, b) Yönelime hareket etme, c) Yönelimde faaliyetle uğraşma, d) Yönelimden geri dönme ve yapılan aktiviteleri anımsama

Boş zaman deneyimi çeşitli ana başlıklar halinde 4 maddede sıralanırken alt başlıklar halinde daha farklı kategorilere de ayrılmıştır. Alt başlıklar şu şekilde sıralanır: 1. Fiziki boş zaman (turizm, rekreasyon faaliyetleri) 2. Uygulamalı boş zaman (el isleri, bahçe bakımı, resim vs.) 3. Kültürel boş zaman 4. Sosyal boş zaman

Buttle'a göre bu boş zaman aktiviteleri şu kategorilere ayrılabilir (Francis, 1993): 1. Evde pasif eğlence (Örneğin; TV izleme, müzik dinleme, kitap-gazete okuma vs.) (Waters ve moore, 2002), 2. Ev aktivitelerine dayalı faaliyetler (örneğin; bahçe isleri, sanat aktiviteleri, hobiler, yemek yapma, dekor etme, vs.), 3. Evde, arkadaş ve akrabalarla yapılan sosyal aktiviteler, 4. Ev dışı sosyal aktiviteler (örneğin; restaurant, klüplere gitme, dans etme, vs.), 5. Evden uzakta yapılan kültürel aktiviteler (örneğin; sinema, tiyatroya, müzeye gitme, vs.), 6. Spor veya benzer olayları izleme ve oyunlarla ilgili aktivitelerle katılma (örneğin; futbol, yüzme, kayak yapma, balık tutma, vs.), 7. Daha az aktif olan oyunlarla meşgul olma (örneğin; bilardo, satranç, vs.), 8. Evden uzakta günlük veya kısa süreli geziler (örneğin; piknik yapma, gezintiye çıkma), 9. Evden uzağa yapılan uzun süreli geziler ve tatiller (örneğin; turizme katılma, kamp yapma, vs.), 10. Yazlık ev kullanımı, konaklamalı gemi seyahatleri.

1.1.9. Boş Zaman Seçimini Etkileyen Faktörler

Torkildsen boş zaman seçimlerini ve katılımları etkileyen faktörleri 3 gruba ayırmıştır.

1. Kişisel faktörler: Bireyin ihtiyaçlarını, ilgilerini, davranışlarını, kabiliyetlerini ve yetişme şekilleriyle kişiliklerini içerir.

2. Sosyal Faktörler ve Maddi Durum: Gelirleri, meslekleri, kendi idarelerindeki sosyal ortamlarında bireylerin kendilerini buldukları durumları ve onların maddi durumlarını içerir.
3. Fırsat Faktörleri: Kaynaklar, imkânlar, programlar, aktiviteler ve bunların kalitesi, cazibeleri ve yönetimlerini içeren faktörlerdir.

1.1.10. Gençlik ve Boş Zaman

Genç sözlükte, “yaşı ilerlememiş olan”, “gelişmesini tamamlamamış olan”, “gençlikteki özelliklerini koruyan”, “zihin bakımından yeterince gelişmemiş olan toy”, “yeni gelişmekte olan, kısa bir geçmişi olan”, şeklinde tanımlanmaktadır (TDK,1988). Yine, Çelebi (1990) genci, “15–25 yaş arasında ve hızlı bir sosyalleşme dönemi geçirmekte olan kişi” olarak tanımlamaktadır. UNESCO'nun bir yayınında ise gençlik şu üç şekilde tanımlanmaktadır: 1.”Gençlik 15–25 arasındakilerden meydana gelen bir yaş grubudur. 2. Genç, öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan ve kendine ait bir konutu bulunmayan kişidir. 3. Genç, geniş hayal gücüne sahip olan, cesaretin çekingenliğe ve macera isteğinin rahatlık duygusuna üstün geldiği insandır” Aristo da, duygusal bir yaklaşımla gençliğin; “ölçü tanımamak, ihtirasla hareket etmek ve her şeyde aşırılığa kaçmak” olduğunu; Michel Saint-Pierre de, gençliğin, bir yaş meselesi olmayıp bir hal olduğunu belirtmektedir (Gökçe, 1971).

Köknel (1970) ise, gençliği, “belirli ve sınırlı bir yaş dilimi içinde, duygu, düşünce, davranış ve tutum olarak gelişme çabası harcayan kişi”; Tütengil (1967), “insanı genç yapan biyolojik yapı ve fizyolojik işleyişin yanı sıra o insanın düşünceleri ve hayat karşısında takındığı tavır” olduğunu belirtmekte, Gökçe, “Gecekondu Gençliği” adlı eserinde, gençliği “bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir geçiş dönemi olarak” tanımlamaktadır (Gökçe, 1971).

Bu tanım ve açıklamalardan hareketle denebilir ki, gençlik; bireyin, bedensel, zihinsel, duygusal sosyal, ahlaki, kültürel ve ekonomik yönden gelişimini sağladığı; çocukluk ile erişkinlik arasında yer alan, ergenlik ve delikanlılık özelliklerinin bütünleştiği, cesaret ve macera duygularının ağır bastığı, duygu, düşünce, davranış ve tutum bakımından

kişiliğini geliştirip, hızlı bir gelişme gösterdiği; bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan, 14-24 yaş grubu içinde yer alan bir geçiş dönemidir.

Dolayısıyla, gençlik bir değişim ve gelişim dönemidir. Bu değişim ve gelişim nedeniyle genç bazı bunalımlara düşebilmektedir. Bu yüzden boş zamanın değerlendirilmesinin gençliğin hayatında önemli bir yeri vardır. Çocukluk çağından çıkıp ergenlik dönemine girildikten sonra boş zaman uğraşısı olarak kitap, dergi, gazete okuma, sporla uğraşma yaygın olarak görülmektedir. 18 yaşına doğru parti, dans, halk oyunları gibi toplumsal etkinliklere karşı ilgi artmaktadır. Genç genellikle romantik kitapları okumayı, aşk ve macera filmlerini seyretmeyi, amaçsız gezme ve yürümeyi müzik dinlemeyi sevmektedir (Tezcan, 1982).

Gençlik, araştırmacılar tarafından çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılmaktadır: Yerleşme biçimi göz önüne alınarak köy, şehir, metropoliten, kasaba, gecekondu gençliği biçiminde gruplandırılırken; cinsiyete göre, kız erkek; uğraşı alanına göre, çalışan, okuyan ve işsiz gençlik diye sınıflandırılmaktadır (Tezcan, 1982).

Birçok ölçüt göz önünde bulundurularak yapılan daha yaygın ve daha çok kabul gören bir başka sınıflandırma ise şöyledir (Erkal, 1992) : 1. Öğrenci Gençlik (Ortaöğretim Gençliği, Yüksek Öğretim Gençliği), 2. Okul Dışı Gençlik (Çalışan Gençlik, Kır Alanı Gençliği, İşsiz Gençlik, Asker Gençlik, Gecekondu Gençliği), 3. Özel Durumlu Gençlik (Fiziki ve Zihni Özürlü Olan Gençlik, Hükümlü ve Tutuklu Gençlik), 4. Yurt Dışındaki Türk Gençliği

Yukarıdaki sınıflandırmalarda yer aldığı gibi, gençliğin içinde bulunduğu ve yetişmiş olduğu ortam, uğraşı alanı, eğitim seviyesi, fiziki ve ruhsal yapısı gibi hususlar gencin boş zaman değerlendirme biçimini etkilemektedir. Bu açıdan konunun daha açık ve sade bir şekle getirilmesi için, gençlik diğer kesimleri de içerecek şekilde iki temel grupta toplanarak irdelenmeye çalışılmıştır.

1.2. Sosyal Uyum

Bu bölümde uyumun tanımı ve türleri, kişisel uyum, sosyal uyum, ergenlik dönemi sosyal uyum, yüksek öğrenim gençliğinin sosyal portresi ve sosyal uyum ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

1.2.1. Uyumun Tanımı ve Türleri

Yaşam büyük ölçüde içinde bulunduğumuz koşullara gösterilen bir uyum sürecidir. Uyum iki yönlü bir süreç olup, bir yandan yaşam boyunca devamlı bir değişme ve gelişme içerisinde olan bireyin kendisinde meydana gelen biyolojik, zihinsel, sosyal ve duygusal değişiklikleri kabul ederek, onlara uygun davranış ve tutumlar göstermesini, diğer yandan çevresindeki diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurmasını kapsamaktadır. Farklı psikolojik yaklaşım ve disiplinlerce değişik şekillerle ifadelendirilen ve bu haliyle görece bir nitelik taşıyan uyum kavramı genel olarak “ bireyin hem kendisi, hem de çevresiyle iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürme derecesi “ şeklinde tanımlanabilir (Özgüven, 1992).

Bu tanımdan yola çıkarak uyumun iki yönlü bir süreç olduğu sonucuna varabiliriz. Birey hayatı boyunca sürekli bir değişme ve gelişme içerisinde. Dolayısıyla birey hem kendisinde meydana gelen sosyal, duygusal, zihinsel ve biyolojik değişiklikleri kabullenmeli ve bunlara uygun davranış ve tutumlar göstermeli, hem de çevresindeki diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmelidir. Uyumlu birey demek, hem kendisinde oluşan bu değişiklikleri hem de diğer insanlarla olan ilişkilerini ahenkli bir şekilde dengeleyebilen kişi demektir. Uyum bir durum değildir. Uyum, davranışın tutarlılığını sağlamak için, alışma tepkilerini ortaya çıkaran güçlerin değiştiği bir süreçtir. Bu süreçte davranışsal, bilişsel ve duygusal süreçler birbirleriyle sürekli karmaşık bir etkileşim içerisinde.

Bireyin karşılaştığı problemlerin üstesinden gelirken kullandığı yöntemler, yaşadığı süre boyunca fazla bir değişime uğramamakta, bu durum uyum yöntemleri ve savunma mekanizmalarının çocukluk döneminde biçimlenmiş olmasıyla açıklanmakta ve uyum kişisel ve sosyal uyum olmak üzere iki boyutta ele almaktadır (Öztürk, 1988, Özgüven, 1992). Ergenlik ile ilgili yapılan araştırmalarda, ergenliğin hızlı ve sürekli değişimlerin

yaşandığı bir gelişim dönemi olduğu vurgulanmaktadır. Ergenlikte ortaya çıkan fiziksel değişikliklere bağlı olarak, ergenin duygusal ve psikolojik açıdan da birçok değişim geçirdiği ve bu değişimlerin uyum sağlamaya çalışan ergenlerde bazı bocalamalar meydana getirdiği, bu dönemde kimlik kazanma savaşı veren ergenlerin, bu zorlu yaşam döneminin kişilik gelişimi ve uyumu açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Yavuzer, 1993). Ergenlik döneminin hemen başlangıcında görülen cinsel uyanış ve gençte gittikçe artan bağımsızlık gereksinimi, toplumun engelleyici etkileriyle bir zorlanma kaynağı haline gelmektedir. Bu süreç içinde kızlar ve erkekler yaşam görevlerini iyice benimseme uğraşı içinde, daha önce öğrenilmiş birçok davranış, inanç, konuşma ve duyuş biçimlerinden sıyrılarak yeni davranış örüntülerini öğrenme durumunda kalmaktadır. Uyum çabası gerektiren bu güç koşullar, kişilik içinde birtakım çelişkileri de ortaya çıkarmaktadır. Ergen çocukluk dönemindeki alışkanlık ve fikirlerinin, artık kendisi için yetersiz olduğunu görmektedir. Duygusal gerginlik, yerleşmiş olan bu alışkanlıkların yenilerinin kazanılması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Oluşan değişimlerin, fiziksel, kültürel ve teknolojik değişimlerle birlikte yaşanması ergenin uyumunu daha da zorlaştırmaktadır. Ergenlerin bu dönemi sağlıklı ve verimli bir biçimde geçirebilmeleri kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile yakından ilgilidir. Bireyin uyumu, kendisi ile sosyal çevresi arasında dengeli bir ilişki kurabildiği ölçüde sağlıklıdır. Çünkü uyum, davranışsal ve sosyal sistemlerin birbiriyle karşılıklı etkileşim içinde olduğu bir süreç olup, ergenlik dönemi de dahil olmak üzere yaşam boyu sürmektedir (Yavuzer, 1984).

Napoli (1982) uyumun tek bir standardından söz etmemiştir. Uyum sürecinin standartları bireyin karakteristik özelliklerine, zamana, yere, kültürel faktörlere ve olaylara göre değişimler gösterebilmektedir. Freud'un psiko-analitik yaklaşımına göre iyi uyumun göstergesi id ve süper egonun ihtiyaçlarını karşılamak için savunma mekanizmalarını kullanmaktadır.

Uzmanların ortak olarak dile getirdikleri uyum süreci ile ilgili Kaplan (1965) beş ölçütten söz etmiştir: Bunlardan ilki hayata bakış açısıdır. Bireyin davranışlarına odaklanmasını sağlayan birtakım değerleri vardır. Bu değerler maddi hedefler olabileceği gibi manevi veya sosyal hedeflerde olabilir. Veya kişinin hayatına anlam veren ve davranışlarını şekillendiren bazı motivasyon güçleri de olabilir. İşte birey kendi yaşamında oluşturduğu bu değer ve hedeflere sıkıca bağlanarak sıkıntılarla mücadele edebilir ve

hayatını düzene koyabilir. Kısaca bireyin hayata dair değerlerinin ve hedeflerinin olması o bireyin uyum sorunu yaşamadığının bir delilidir diyebiliriz.

Kaplan'a göre uyum sürecinin ölçütlerinden bir tanesi de gerçekçi kendini algılamadır. Kişinin uyum sorunu yaşamadığının bir diğer delili hedeflerine ulaşmak için akıllı planlar yapabilesidir. Birey hem yeteneklerinin farkında olabilmeli hem de zayıf yönlerini görebilmeli ve mantıklı sınırlar içinde kendine uzak hedefler belirlememelidir. Zayıf yönlerini güçlendirme çabasında olmalı eğer bunu başaramıyorsa onlarla birlikte yaşamayı kabullenmelidir. İnsanların kendilerine ait gerçek dışı algılamaları varsa uyum sorunu yaşayabilirler. Çünkü bireyin gerçeği yansıtmayan algılamalara sahip olmaları problemlerini çözmelerini engelleyecektir.

Uyum sürecinin ölçütlerinden bir tanesi de duygusal olgunluktur. Bu ölçüte göre eğer bir birey duygularını düzenleyebiliyorsa uyum sorunu yaşamaz. Duygusal açıdan gerekli olgunluğa erişmiş bir birey, çevresindeki diğer insanlara ihtiyaç duyar. Başkalarına şefkat duyar ve kendisi de başkalarının şefkat duygularına ihtiyaç duyar. Birey duygusal stres ile kolayca sarsılmayan bir iç güvenliğe sahiptir. Duygusal olgunluğa sahip olan bir birey, toplum tarafından kabul görmüş duygusal ifade ve tepkilere sahiptir.

Sosyal duyarlılık da uyum süreci süreçlerinden bir tanesidir. Bu ölçüte göre uyum sorunu yaşamayan bir birey diğer insanlarla güzel ilişkiler kurabilir. Bencil değildir ve toplumun çıkarlarını gözetir. Başkalarını kendi çıkarları için kullanmaz. Dışadönüktür ve çok iyi sosyal ilişkiler kurabilir. Toplum tarafından kabul görür; çünkü davranışlarını topluma göre uyarlayabilir. Kendisini başkalarının gördüğünden daha farklı görmez. Başkalarının sağlığına ve mutluluğuna önem verdiği için kurduğu ilişkilerde başarılıdır. Böylelikle birey kendi tepkileri sayesinde kendini mutlu hisseder.

Uyum sürecinin ölçütlerinden sonuncusu ise dinamik dengelemedir. Birey davranışlarını içsel güçler ile çevrenin dışsal güçleri arasında dengelemek durumundadır. Bu güçler devamlı değişmektedir. Birey katı alışkanlık ve tutumlara sahip bir bireyse, çevre şartları değişse de birey bu şartlara uyum sağlamak için gerekli esnekliğe sahip olamayacaktır.

1.2.2. Kişisel Uyum

Ergenin kişiliği, onun ölçülebilen tüm psikolojik özelliklerini, mizacını, huyunu, görünümünü, duygusal eğilimlerini, onun içinde yaşadığı toplumun standartlarına göre yapılan değerlendirmeler ile onu iyi uyum sağlamış veya iyi uyum sağlayamamış birey olarak belirleyen davranış örüntülerini içermektedir (Bostan, 1993). Kişilik, insanların biyolojik ve ruhsal yapılarının davranış biçimlerinin ilgi, tutum, yetenek ve becerilerin bir arada en karakteristik biçimde bütünleşmesidir. Kişiliği oluşturan biyolojik ve ruhsal öğeler çeşitlidir. Duygu, algı, öğrenme, konuşma, anlatım, yargı, düşünce, zeka, hareketler, duygu tepkileri, giyim, davranış özellikleri, ahlak ve inanç biçimleri bir insandan ötekine az çok değişen ve bütün bunların bir arada bütünleşmesiyle o insanın kişiliğini yapan öğelerdir. Kişiliğin biyolojik kaynaklarını, kalıtım, fiziksel yapı, merkezi sinir sistemi oluşturmaktadır. Kişiliği şekillendiren sosyal etmenler ise çevre etkeni, ilk sosyal ilişkiler, ev ve ailenin etkileri, bunların dışında diğer sosyal etkenler ki bunlar okul çevresi, dini çevreler, spor kulüpleri, oyun, arkadaş, mahalle çevreleridir. Bütün bunların etkilerin birleşimiyle bireyin kişiliği şekillenmektedir (Koptagel 1984). Kişilik özelliklerinin gelişmesi, bir geçiş dönemi olan ergenlikte ayrı bir önem kazanmaktadır. Ergen, geçiş döneminde diğer gelişim dönemlerine oranla, biyolojik, fizyolojik, psikolojik ve zihinsel alanlarda hızlı ve yoğun değişimlere uyum sağlamak zorundadır; çünkü ergenlik çağı son derece kritik ve duyarlı bir dönemdir. Bu dönemde genç, duygusal çalkantılar içindedir, karşıt duygular onu bunaltmakta ve duyguları hızla değişmektedir. Ergende oluşan değişimlerin, fiziksel, kültürel ve teknolojik değişimlerle birlikte yaşanması ergenin uyumunu daha da zorlaştırmaktadır. Ancak ergenlerde görülen birçok özelliğin, olgunlaşma sürecinde normal, hatta uyum sağlamada gerekli olduğu kabul edilen bir görüştür. Ergenlik döneminde bedensel gelişim ve cinsel uyanışla birlikte yeni tepkiler ve davranışlar ortaya çıkmaya başlar. Ergen kendi gelişimini akranları ile karşılaştırmaya başlar. Sürekli aynada bedenini inceler, en ufak bir olumsuzluk korku yaratır. Göğüslerde hızlı büyüme veya yaşlılarından küçük kalması, ergende bir ürküntü yaratır. Yüzde oluşan sivilce ve beğenilmeme korkusu önemli bir kusur gibi görülür (Yörükoğlu, 2000).Ön ergenlikte hem kızlar, hem de erkekler iyi ve kötü özelliklerin farkındadırlar ve arkadaşlarında da benzer özellikleri değerlendirebilirler. Sosyal ilişkilerde oynadıkları kişisel rollerin bilincindedirler. Daha büyük olan ergenler, hoş bir kişilik oluşturmanın farkındadır.

Hemcinsleri ve karşı cinsleri tarafından beğenilen özelliklerin neler olduğunu bilirler. Bu dönemde, dış görünüşleri, aile ve arkadaşlarıyla ilişkileri kişilik gelişimlerinde ve kişisel uyumları üzerinde etkili olmaktadır (Hurlock, 1980). Bedensel ve cinsel değişimle birlikte ergenler zihinsel yeteneklerinde de değişim yaşamaktadırlar. Soyut işlemlere ulaşan ergenler varsayımlar kurabilmekte, mantıksal sonuçlar çıkarabilmekte ve ister somut, ister soyut biçimde sunulsun karmaşık sorunları sistemli bir şekilde çözebilmekte, yakın çevreyi varsayımsal bir geçmişe ya da geleceğe bağlayan olası sorunlarla uğraşabilmektedir. Çoğu zaman, ebeveynlerini ve diğer yetişkinleri hayrete düşürebilecek şekilde, daha önce kabul ettikleri kararları ve değerleri sorgulamakta, tartışmakta ve karşı çıkmaktadır. Zihinsel gelişimin hızlanması, ergenin hem kendi sorunlarına gerçekçi çözümler bulmalarını, hem de çevrenin beklentilerini kavrayıp, uygun ve geçerli tepkiler geliştirmelerini kolaylaştırmaktadır (Kurç, 1989). Bir kişinin uyumu, kendisi ve çevresi arasında ahenkli bir ilişki kurabildiği oranda sağlıklıdır. Bireyin yaşamdan doyum sağlaması uyum yollarını öğrenmesine bağlıdır. Uyumsuzluk, hem birey açısından mutsuzluk hem de toplum açısından üretkenliğin azalması ve insan gücü kaynağının boşa harcanması anlamına gelmektedir (Kurç, 1990).

1.2.3. Sosyal Uyum

Bireylerin ait oldukları toplumun ya da toplumun alt gruplarının değerlerini, davranışlarını ve bilgilerini kazanma aşamaları sosyalleşme süreci olarak ifade edilmektedir. Sosyalleşme sürecinde, beslenme, cinsellik gibi içgüdülerine doyum sağlayan davranış kalıplarına ek olarak, kişiler arası iletişim etkileşim sonucu birey yaşadığı çevrede, toplumda ortak olan kültürün getirdiği davranış kalıplarını benimsemekte, öğrenmekte ve özümsemektedir. Böylece temel kurumların öncelikle aile aracılığıyla aktardığı davranış kalıplarına zamanla eğitimin, öğrenimin, radyo, televizyon, kitap, gazete, dergi gibi tek yönlü iletişim araçlarının aktardığı yeni kalıplar eklenmektedir (Köknel, 1994; Köksal, 1997). Sosyalleşme, öğrenmeye özellikle de sosyal öğrenme teorisine dayanmakta ve kültürel beklenti ve kalıp yargıları yansıtmaktadır. Sosyalleşme, belirli bir yaşta, cinsiyette, sosyal yapıda olan bireyin davranışları ile toplumun beklediği davranışlar arasındaki ilişkiyi içermektedir. Sosyalleşme süreci iki yönlüdür. Hem ebeveynler çocukları için, hem de çocukları ebeveynleri için sosyalleşme unsuru

olmaktadırlar. Sosyalleşme hem ömür boyu devam etmekte, hem de iki yönlü bir süreç olmaktadır (Dusek, 1987; Eshleman, 1991).

Uyum davranışı, bireyin kişisel bağımsızlık ve sosyal sorumluluklarını karşılayabilme derecesi olarak tanımlanmaktadır. Birey bu dereceleri arttırmak için yaşantılarına bağlı olarak daha etkili davranışlar geliştirir. Tüm bu davranışlar bir zincir içinde gelişir. Başlı başına bir süreç olan davranışlar zinciri hem bilişsel hem de davranışsal elemanları içerir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun onu artık bir çocuk gibi görmeyi bıraktığı, fakat henüz yetişkin statüsünü, rolünü ve işlevini tümüyle vermediği yaşam dönemi olarak tanımlanan ergenlikte, birey toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duymaktadır. Sosyal uyum geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Ergenlik yılları bir anlamda, sosyal gelişim ve uyum yılları olarak da nitelenebilir. Sosyal uyum zamanla kazanılmakta, ergenlik döneminde bazı deneyimler ile gelişmektedir (Yavuzer, 1995). Ergen, yetişkin modeline ulaşmak için birçok duruma uyum göstermektedir. Bunlar, aile, yeni arkadaş grupları, değişen sosyal davranışlar, yeni sosyal gruplar, sosyal kabulde ya da reddedilmede yeni değerler gibi durumlardır. Ergenler bu gibi değişen durumlara uyum sağlamak zorundadırlar (Hurlock, 1980).

Dobson ve arkadaşları (1995), sosyal uyum davranışının üç şekilde görülebileceğinden bahsetmişlerdir: 1. Normatif uyumluluk: Grubun birey üzerinde uyguladığı baskı bireyi belli şekilde davranmaya zorlar. Birey sözel olarak uyar fakat kendi özel görüşünü de saklar. 2. İnformal uyumluluk: Kişi alışılmışın dışında veya nasıl davranacağı belli olmadığı durumlarda informal olmayan uyum gösterir. O, genellikle başkalarının davranışlarını rehber olarak alır. 3. İsteyerek uyma: Bir kişinin diğer kişiyi etkilediği veya onların kabullerini kazandığı zaman ortaya çıkar.

Yavuzer (1996)'e göre mükemmel bir sosyal uyumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Çünkü her birey sahip olduğu özellikler doğrultusunda bu uyum sürecini yaşamaktadır. Ancak iyi bir sosyal uyum için bir takım ölçütlerden bahsedilebilir. Bunlar: 1. Farklı gruplara uyum gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan, onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar yetişkinlere de uyum gösteren birey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir. 2. Sosyal tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten, sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal

bakımdan uyumlu sayılırlar. 3. Kişisel doyum: Toplumsal ortamda aldığı rolle, kurduğu ilişkiden yeterince doyum sağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır.

Yavuzer (1984)' te tıpkı yetişkinler gibi çocukların da dünyaya gelir gelmez sosyal çevreyle tanıştıklarını belirtmiştir. Çocuklar da sosyalleşme süreci aile ile başlar ve akran grubu, yakın çevresindeki insanlar ile devam eder. Çocuklar sosyal ihtiyaçlarını giderebilmek için tüm bu insanlarla uyum içerisinde yaşamak zorundadır.

Tutarlı ve sağlıklı ilişkilerin egemen olduğu, uyumlu ve özgür bir aile ortamı içinde yetişen çocuklar özerk bir birey olarak yetişkin yaşamına ulaşabilir. Çocuk için böylesi bir aile ortamı yaratılması ve anne babanın çocuklarına yönelttikleri tutumların sağlıklı olması da büyük ölçüde onların kendi içlerinde barışık, dengeli huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır (Yavuzer, 1984).

Yapılan birçok araştırmaya göre, okul döneminden önce, tüm çocuklar yaşitlarıyla sınırlı bir etkileşim içinde bulunurlar. Paylaşımaları ağırlıklı olarak oyun ekseninde dönmektedir. Tam olarak iletişim kurmayı, okul yıllarında öğrenirler. Özellikle okulun ilk yılında etkileşime geçebilme becerisinin kazanılması gereklidir. Her çocuk grup normlarına uymayı, belirli kuralları takip edebilmeyi, tepkisel davranmamayı öğrenmelidir. Okul dönemine kadar sürdürdüğü davranış özgürlüklerini bir kenara bırakmayı ve sosyal kurallara, toplum gereksinimlerine uygun davranma becerilerini kazanmalıdır. Sosyal uyumun başarılı olması için, başarılı insan ilişkileri mevcut olmalıdır.

Bakırcioğlu (2002) uyum ve davranış bozukluklarını oluşturan pek çok neden sıralamıştır. Bunlar arasında ağırlığın, aile çevresi ile ilgili olanlardan olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin belli başlıları şunlardır: 1. Aile içi ilişkileri ve etkileşiminin bozuk olması. 2. Anne babanın ilgisizliği ya da aşırı ilgisi. 3. Anne babanın boşanmış olması ya da ailenin parçalanmışlığı. 4. Annenin, babanın alkol, uyuşturucu maddeler kullanması. 5. Çocuğa baskıcı, tutarsız, karasız bir disiplin uygulanması. 6. Çocuğun yersiz, yanlış ve aşırı cezalandırılması. 7. Çocuklarla ilişkilerde karasız, inisiyatifsiz davranılması. 8. Anne babanın ıssız, ekonomik sıkıntı içinde olması. 9. Çocuğun okul başarısının düşüklüğü. 10. Kötü arkadaşlarla birliktelik. 11. Çocuktaki beklenti zayıflığı ya da yokluğu. 12. Aşırı toplusal baskı, özgürlüklerin kısıtlanması.

1.2.4. Ergenlik Döneminde Sosyal Uyumunu Etkileyen Etmenler

Çocuğun sağlıklı duygusal gelişime sahip olabilmesinde, ergenlik döneminde bir yandan bedensel ve ruhsal gelişmenin ve uyum sağlamanın getirdiği sorunlarla uğraşırken, diğer yandan çevresine uyum sağlamaya, özdeşim kurmaya ve özerk olmaya çabalarlarken başarılı olabilmesi için dengeli bir duygusal etkileşim ortamına gereksinimi vardır (Bostan, 1993). Bu dönemde, sosyal uyum üzerinde öncelikle ailenin, sonra da arkadaş grubu ve okulun önemi büyüktür.

1.2.4.1. Aile İlişkileri

Ergenin, davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardıma gereksinimi bulunmaktadır. Bu gereksinimi karşılayan, ergenin yaşamında etkili olan sosyal kurum ailedir. Çocuk zamanının büyük bir çoğunluğunu, diğer sosyal gruplardan daha çok ailesiyle geçirmektedir. Bireyin tutum ve değerlerinin oluşmasında en temel kurumlardan biri olan ailenin; biyolojik, ekonomik, koruyuculuk, sevgi ve sosyalleştirme, eğitim ve boş zamanlarını değerlendirme gibi birçok işlevi vardır. Bu işlevlerden sevgi ve sosyalleştirme işlevinin çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi açısından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Birey yaşamı öğrenirken, ilk bilgilerini ailesinden almaktadır. Bu nedenle yaşamının ilk dönemlerini içinde geçirdiği ailede bireylerin davranışları, aralarında kurdukları ilişkiler oldukça önemli olmaktadır (Kulaksızoğlu ve Yörükoğlu, 2002).

Ebeveynlerin ve ailedeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimleri, çocuğun aile içindeki yerini belirlemektedir. Aile, çocuğun ilk sosyal yaşantılarını edindiği yerdir. Bu nedenle, çocuğa yöneltilen davranış ve tavır, bu yaşantıların öğrenilmesinde büyük önem taşımaktadır. Özellikle de, okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde kendisine verilen fırsatların değeri büyüktür. Bu dönemde çocuk sosyal bir birey olmayı öğrenirken, aynı zamanda, en küçük ayrıntısına kadar kopya edeceği bir modele gereksinim duymaktadır. Özdeşim kuracağı bu model aile içindeki yakın üyelerden olmaktadır (Yavuzer, 1984).

Çocukların desteklendiği ailelerde, bireyler olumlu bir kişilik oluşturmakta ve daha olumlu bir sosyal yapı geliştirmektedirler. Buna karşılık, daha sert bir denetim altında tutulan ya da tutarsız ilişkiler görülen ailelerde ise bireyler olumsuz kişilik geliştirmekte, bu da ergenin sosyal uyumunu olumsuz etkilemektedir. Sosyal uyum üzerinde yapılan çalışmalar, ailenin çocuk üzerinde olan ilk etkilerinin önemli olduğunu kanıtlamaktadır. Evlerinde yakın bir ilgiyle demokrasinin birleştiğini gören çocuklar etkin, özgür, arkadaşlarıyla ilişkilerinde başarılı çocuklar olmaktadır (Yavuzer, 1993).

İlk sosyal ilişkilerde anne-baba-çocuk arasındaki ilişkinin önemine değinen Koptagel (1984) de, anne-babanın çocuğa karşı aşırı hoşgörülü ya da hoşgörüsüz, aşırı koruyucu ya da ilgisiz davranmasının, fazla ya da az sevgi göstermesinin yanı sıra, çocuğa karşı tutum ve davranışlarında tutarsız ve kararsız olmasının, çocuğun kişilik gelişimini ve davranışlarını olumsuz etkileyebileceğini vurgulamakta, bozuk ve tek yönlü tutumlarla gelişen çocuğun daha sonraki geniş toplumsal çevre içerisindeki insanlar arası ilişkilerinde olumlu bir uyum yapmada güçlüklerle karşılaşabileceğini belirtmektedir.

Anne-babanın, çocuğun kişiliğinin gelişiminde etkili olduğu; aile içinde sosyal ve duygusal etkileşim açısından başarılı bir çocukluk dönemi geçiren bireyin, ergenlik dönemi problemlerini daha kolayca çözebileceği, kendi potansiyelini keşfetme ve geliştirmede daha başarılı olacağı, aşırı koruyucu, otoriter ve ilgisiz ortamda yetişenlerin ise çekingen, kararsız ve suç işlemeye meyilli olabileceği söylenebilir (Yörükoğlu, 2002).

Anne ve babanın birbiriyle ilişkileri de aile ortamına ilişkin önemli bir faktördür. Birbirine karşı sevgi ve saygı duyan ebeveynlerin çocuklarında, çevresindekilere karşı uyumsuzluk görülmesinin uzak bir ihtimal olduğu belirtilmektedir. Anne-babanın çocuk önünde sürekli tartışmaları, kavga etmeleri, evi terk etme, kovma, dövme gibi olumsuz davranışlarının, çocuğun kişilik gelişimini ve çevresine uyumunu zorlaştırdığını belirtmektedir. Ailenin, çocuğun fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz ve ilgisiz oluşu çocuğun uyumsuz davranışlarının belli başlı sebeplerinden olduğu ifade edilmektedir (Yavuzer, 1993; Yörükoğlu, 2002). Ergenin yaşantısında kardeşler ve kardeşlerle kurulan ilişkiler de önemli bir yer tutmaktadır. Kardeşler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde en önemli görev anne-babalara düşmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin, çocuklarının her birinin haklarını, sorumluluklarını belirlerken çok dikkatli olmaları

gerekmektedir. Kardeşler arası ilişkilerden ergenin kazandığı bilgi ve deneyim onun diğer insanlara uyum sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Mangır ve Aral, 1992).

1.2.4.2. Arkadaş İlişkileri

Kişinin ailesi içinde başlayan psiko-sosyal gelişiminde sonraları arkadaşları önem kazanmaktadır. Ergenlik çağındaki çocuk artık kendine ait olan bir yaşamın anne ve babası tarafından yönlendirilmesini istememektedir. Bunu içgüdüsel olarak da fark etmektedir. Bu nedenle kendisine ait yeni davranış biçimleri geliştirmeye çalışmaktadır. Bu dönemde ergen, yeni bir kimlik kazanma peşinde olduğundan, bu yeni kimliği bulmasında arkadaşları ona yardımcı olmaktadır (Mussen ve arkadaşları 1990; Atabek, 2002). Bu dönemde genç, evden kopmakta, çevreye yönelmektedir. Anne babadan ve diğer yetişkinlerden bağımsızlığın gerçekleştirilmesinden önce, ergen başka bir gelişim görevi ile karşılaşmaktadır. Bu da aynı yaşta ve her iki cinsten başkaları ile yeni ve daha olgun ilişkiler kurma çabasıdır. Ergen arkadaşları ile birlikte olmak istemekte, aileden uzaklaşma ve çevreden etkilenme arkadaş ilişkisi ile başlamaktadır (Köknel, 1999).

Ergenliğin başlarında kızlar ve erkekler vücutlarındaki değişimleri tartışabilecekleri, duygusal değişimlerini paylaşabilecekleri az sayıda arkadaşla ihtiyaç duymaktadırlar. Böylelikle ergenler kendilerini tanımakta ve başkalarının dünyalarını anlamaktadırlar. Ergenlik dönemini izleyen yıllarda ergenin arkadaş çevresi genişlemekte, insan ilişkileri ile ilgili deneyimleri oluşmaktadır. Bu arkadaşlıklar ergeni hem yetişkinlerin gereksiz kurallarından ve sorumluluklarından korumakta, hem de kız erkek arkadaşlığı, grup yaşantısı deneyimi yoluyla onları yetişkinlerin dünyasına hazırlamaktadır. Arkadaş desteği ergenin kendini yeterli ve başarılı hissetme olanağı yakalamasına, yeteneklerini geliştirmesine ve sağlıklı benlik saygısı oluşturmaya yardım etmekte ve etkili baş etme stratejileri geliştirmesine sağlamaktadır (Kasatura, 1998; Turner, 1999; Kulaksızoğlu, 2002).

Ergenin arkadaş grubu, onun sosyal tavırlarını etkilemektedir. Bu sosyal tavırlar, bireyin genellikle diğer bireylere ve sosyal yaşama karşı tüm tavırlarını içermektedir. Ailede kazanılan tavırlar, çocuğun arkadaş grubuyla olan deneyimleri sonucu değişebilmektedir. Arkadaşlarıyla birlikte zaman geçiren bireyin sosyalleşmesinde belirgin

bir değişiklik görölmektedir (Hunter, 1984; Yavuzer, 1993). Akran ilişkileri ergenlik döneminde çok önemlidir. Bu ilişkilere ergen yaşlıtlarına nasıl davranması gerektiğini, sosyal davranışlarının kontrolünü, yaşla ilgili yetenek ve ilgilerinin gelişimini ve bunun gibi benzer problem ve duyguları öğrenmeye başlar. Ergenler akran ilişkilerinde küçük çocuklara göre daha bağımlıdır; çünkü aileden bağımsızlaştıkça aile bağları daha zayıflar. Aile bireyleriyle ilişkilerde ergenlik döneminde oldukça çekişmelidir. Aileler ne kadar çabalasalar da onları anlayamazlar. Artık çocuk olmayan, ama tam bir yetişkin de sayılmayan ergenin yaşlıtlarının rehberliğine, desteğine ve birlikteliğine ihtiyacı vardır (Mussen ve diğerleri, 1990). Arkadaşlar ergeni iki şekilde etkilemektedirler. Birincisi; ergenlerin benlik kavramı, arkadaşlarının onlar hakkındaki düşüncelerinin bir yansımasıdır. İkincisi ise; arkadaşlar tarafından onaylanan özellikleri daha kolay gelişirler. Bu dönemde ergen, arkadaşlarının kabulü ya da retlerinden etkilenmeye oldukça açıktır. Bu nedenle arkadaşlık ilişkilerinin birey üzerinde önemli rolü olmaktadır. Eğer arkadaş grubu ve aile değerleri benzer ise, ergen çatışma yaşamamaktadır. Eğer iki grubun değer ve düşünceleri farklı ise ergenler iki tür davranış modeli ile karşı karşıya kalmakta ve uyum sağlamada güçlük çekebilmektedirler (Hurlock 1980, Dusek 1987).

Bilgen (1989)' da yaptığı araştırmasında üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile bazı değişkenlerin uyum düzeylerini incelemiş, yalnızlık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin uyum düzeylerinin düşük olduğunu saptamıştır.

Arkadaşlar bastırılmış öfke ve endişe duygularının açığa çıkarıldığı bir tür terapi görevi görmekle, birbirleriyle konuşarak diğerlerinin de aynı şüphe, korku ve umutları olduğunu farkına varmaktadırlar. Yakın arkadaşlarının eleştirileri sayesinde gençler davranışlarını, zevklerini ve fikirlerini kontrol etmeyi öğrenmektedirler. Bir genç kendisini anlayan ve olduğu gibi kabul eden bir arkadaş bulduğunda kendini rahat hissetmektedir. Ergenlik dönemi karşı cinsle duyulan düşmanlığın yerini, ilginin aldığı bir dönemdir. Karşı cinsteki arkadaşlara duyulan ilgi zamanla yerini bireysel ilişkiye, ikili arkadaşlıklara bırakmaktadır. Ergenlik döneminde, kız-erkek arkadaşlıkları kişilik gelişiminde, olgunlaşmada, sosyalleşmede, cinsel kimliğin kazanılmasında büyük önem taşımaktadır. Kız ve erkeğin birlikte bulunduğu arkadaş grupları içinde ergenler giyimlerine, oturmalarına, yürümelerine, konuşmalarına dikkat etmekte ve özen göstermektedirler. Duygu ve düşünce, davranış ve tutumlarını denetlemeyi, dengelemeyi, düzenlemeyi

öğrenmektedirler (Mussen ve diğerleri, 1990; Mangır ve Aral, 1992; Yörükoğlu, 2000). Akay (1990) tarafından yapılan araştırmaya göre karşı cins ile arkadaşlık kurabilmenin öğrenciler için duygusal bir rahatlık sağlayacağı ve onların uyum düzeylerinin, sağlıklı yakın ilişkileri gerçekleştiremeyen arkadaşlarına kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ergenlik döneminde akran gruplarında, sosyalleşme hızlanmakta, sadakat, cesaret, katılım ve paylaşım duyguları gelişmekte, düşünce, tutum ve yargılar özgürce ifade edilebilmektedir. Özgüven, sosyal statü ve sosyal kabul duyguları kazanılmakta ve liderlik gibi çeşitli yetenekler ortaya çıkmaktadır. Kişisel olmayan otoriteyi kabul etme ve cinsel roller öğrenilmektedir (Mussen ve diğerleri, 1990; Yörükoğlu, 2000).

1.2.4.3. Okul İlişkileri

Okulda verilen eğitim çocuğun hem gerekli akademik bilgi ve beceriyi kazanmasına, hem de sosyal ve duygusal yönden gelişerek uyumlu bir kişiliğe sahip olmasına yardımcı olmaktadır. Okulun temel işlevlerinin başında, kültür değerlerini genç kuşaklara aktarmanın yanı sıra, onların içinde yaşadıkları kültüre uyum göstermelerini sağlamak gelmektedir. Okuldaki eğitim programı, ergenin özelliklerini dikkate alarak hazırlandığı, öğretim programı zenginleştirildiği ve grup tartışmalarına yer verildiği takdirde, bu uyum ve çaba olumlu yönde desteklenmektedir. Ergenlik dönemindeki duygusal gerginlik ve ilgilerin farklılaşması, bir yandan bireyin çalışma gücünü azaltıp dengesizliğe neden olurken, diğer yandan da dikkatin belirli bir konu üzerinde yoğunlaştırılmasını engellemekte ve ergeni okulda başarısız kılabilir. Bu nedenle de, öğretmenler ergenin sorunlarını anlayan, onların özel sorunlarına eğilebilen bireyler olmalıdırlar (Mangır ve Aral, 1992). Ergen, anne-baba etkisinden kurtulduğunda kendisini bağımsız bir şekilde yönetemeyecek durumda ise, anne babanın yerine koyabileceği bir modele gereksinim duymaktadır. Öğretmen, çoğunlukla bu görevi üstlenmek durumundadır. Eğitim, ergenin bir grup içinde yapıcı ve kalıcı olmasına yardım ederken, bir yandan da özerk bir kişilik geliştirmesini desteklemelidir (Yavuzer, 1995). Ergenler, zamanlarının büyük bölümünü okulda geçirdikleri için, okul ergenlerin sosyalleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Okulda, arkadaşlar ile birlikte yapılan sosyal aktiviteler, spor faaliyetleri, okul dansları, yakın arkadaşlarla birlikte olma gibi unsurlar etkili olmaktadır. Öğrencilerin bu çalışmalarında etkin bir biçimde görev alarak yeteneklerini ve hünelerini sergileme olanağı bulmaları kendine güvenden kaynaklandığı gibi, bu öğrencilerin

arkadaşlarınca popüler bulunmalarını ve daha olumlu biçimde değerlendirilmelerini kolaylaştırabilir (Can 1986).

1.2.5. Yüksek Öğrenim Gençliğinin Sosyal Portresi

Bilindiği üzere üniversite gençliği, dinamik, değişken ve yeniliklere açık bir kesimi oluşturmaktadır. Farklı gruplara/kurumlara girip çıkabilmektedir. Ancak girdiği her yeni çevrede ve o çevreye uyumda güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Çoğu zaman ailesinden ayrılarak farklı bir ortama gelir, başta eğitim-öğretim sorunları olmak üzere beslenme, barınma, ulaşım, geçim sıkıntısı, yalnızlık, boş vakti değerlendirmek gibi sorunlarla baş etmek durumunda kalabilmektedir. Yeni geldiği çevrede nasıl hareket edeceğini, boş zamanını nasıl, nerede ve kimlerle değerlendireceği hususunda kararsız ve deneyimsizdir. Her konuda olduğu gibi bu konuda da, kendi ayaklarının üstünde durmayı öğrenmek durumundadır.

Türkiye’de genç nüfus oranına ve potansiyeline paralel olarak, çocuklara ve gençlere yeterli eğitim-öğretim imkânı verilememekte, ilköğretimden sonra öğrenim görenlerin oranı düşmektedir. Mesleki ve teknik orta öğrenimin yetersiz olmasından ve yüksek öğrenim imkânı sunamamasından dolayı, gençlik üniversite öğrenimi görmek amacıyla genel liselere yönelmekte bu liselerdeki öğrenci oranı ise hızla artmaktadır. Liselerden mezun olanlar, artık her yıl milyonu geçen sayılarda yüksek öğrenim görmek için üniversite sınavlarına girmektedir. Üniversite sayısının ve belirledikleri öğrenci kontenjanlarının sınırlı olması nedeniyle, her yıl üniversiteye girebilme yarışına katılanların sayısı belli bir oranda artmaktadır (Bayhan, 1997).

Bayhan’ın (1997) ifade ettiği gibi, “bir meslek kazanma amacı çerçevesinde üniversiteye girme uğraşısı, mezun olduktan sonra işsizlik sorunu ile çelişki oluşturmaktadır. Toplumun ihtiyacına göre yükseköğretim yapılanması bire-bir örtüşmemektedir. Bir yandan her il’e bir fakülte sloganıyla yükseköğretimde okullaşma oranı niceliksel olarak arttırılırken, diğer taraftan yeni açılan üniversitelerin öğretim üyesi ve sosyal alt-yapı ihtiyaçları tam karşılanamamaktadır. Dolayısıyla, verilen eğitim-öğretimin yetersiz olması çelişkisi yanında, üniversite gençlerinin işsiz kalması, ya da gördükleri öğretimle ilişkisi olmayan işlerde istihdam edilmeleri, Türkiye’nin paradoksal

toplum yapısını yansıtmaktadır.” Türkiye’nin geleceği için bu sorunların belirlenip acilen çözülmesi ayrı bir önem arz etmektedir.

1.2.6. Sosyal Uyumsuzluk Belirtileri

Yörükoğlu (2000) çocukluktaki uyumsuzluk çeşitlerini dört ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; davranış bozuklukları, duygusal bozukluklar, alışkanlık bozuklukları ve ağır ruhsal bozukluklardır. Davranış bozuklukları çocuğun çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak, iç çatışmalarını davranışlarına aktarması sonucu ortaya çıkar. Duygusal bozukluğu olan çocuklar ise kendi iç sorunlarını dışa yansıtmaktan çok kendilerine yönelten kaygılı çocuklardır. Bu tür uyumsuz davranışlara sahip çocukların çevre ile etkileşimlerinde ve bir grup içinde kendini ifade edebilme çabasında sosyal uyumsuzluk ortaya çıkabilmektedir.

Zamanından çok önce çocuktan kopan ve ona karşı çok sevgisiz veya aşırı düşkün davranan, hiç sorumluluk vermeyen veya aşırı ve gereksiz disiplin uygulayan veya disiplin ve sevgi göstermede dengesiz ve tutarsız davranan veya aşırı sınırlayan; devamlı ahlak ve moral nutukları çeken ancak örnek olmayan veya desteklemeyen, güven vermeyen, hep suçlayan aile tutumlarının bu tür psikopatolojik davranışların oluşmasında etken olduğunu vurgulamaktadır. Ailedeki bu olumsuz tutumların varlığını da ailede psikoz veya ciddi sorun veya anti sosyal davranışların varlığı veya uzun süredir tırmanan aile sorunu, ailede devamlı tartışma, uygunsuz sağlık ve ruhsal sorunların varlığı, ailede sağlıksız yaklaşım, tutum ve davranışlar gibi nedenlere dayandırmaktadır. normal gelişimde sağlıklı aile tutumu ise şu şekildedir. Aile çocuğun bilişsel gelişimini destekler ve kolaylaştırır. Deneme, öğrenme, düşünme, iletişim kurma ve bağımsızlaşmada destekleyerek sosyal rol ve davranışı için uygun bir model olarak yardımcı olur. Moral değerlerini önemseyerek ona iyi bir model oluşturur, toplumsallaşma yeteneğini geliştirir (Ekşi, 1999).

1.2.7. Sosyal Uyum ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Balabanlı, 1990 yılında “Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara Atatürk Öğretmen Lisesi 1. ve 3. sınıf öğrencileri

oluşturmuştur. Araştırma sonucunda cinsiyetin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olmadığı; fakat sosyal normlar ve anti sosyal eğilimler düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf düzeyinin sosyal ilişkiler düzeyini üçüncü sınıflar lehine etkilediği bulunmuştur. Okulda yatılı ve gündüzlü olarak öğrenim görenlerin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarısı ise sosyal uyum düzeyini olumlu etkilemiştir. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

Akay (1990) “Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi” konulu çalışmasında akademik başarının öğrencilerin sosyal ve kişisel uyumu üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyetin sosyal ve kişisel uyum düzeyinde erkekler lehine etkili olduğu; ayrıca karşı cins ile arkadaşlığın olmasının kişisel uyum düzeyinde bir etki yapmaz iken sosyal uyum düzeyinde etkili olduğu görülmüştür.

Şakır (1987) “Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerinin Sosyal Uyumları ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu araştırmasında, sosyal uyumları farklı iki grubun ana ve babalarının demokratik ve otoriter tutumları arasında önemli fark bulmuştur. Buna göre; ana-babaların sevecen, hoşgörülü ve kabul edici olmaları sosyal uyumu olumlu yönde etkilerken soğuk, sınırlayıcı, katı ve reddedici olmaları sosyal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Kıran (1993) “Cinsiyetleri ve Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Yöntemlerinin İncelenmesi” konulu araştırmasında; denetim odağının içsel olmasının uyum alanları ve uyum yöntemlerini olumlu yönde, dışsal olmasının ise uyum alanları ve uyum yöntemlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra denetim odağı içsel olan kız ve erkeklerin uyum alanları ve uyum yöntemleri ile dışsal denetimli kız ve erkeklerin uyum alanları ve uyum yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğüt (2001), araştırmasının aile ilişkilerindeki uyum düzeyi ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye yönelik bulgusunda, aile ilişkilerinin iyi düzeyde olmasının; yani kişinin anne babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olması, ailesini sevmesi, ailesi tarafından sevilmesinin kişinin kaygı düzeyini düşürdüğü ve normal düzeye getirdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Öğüt (2001), sosyal ilişkilerdeki uyumunda sürekli kaygı düzeyi üzerinde önemli etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yani diğer insanlarla iyi ilişkiler

geliştiren, onlarla konuşmaktan hoşlanan ve başkalarının söylediklerine ilgi gösteren gençlerin sürekli kaygı düzeylerinin de normal olduğu belirlenmiştir. Buna göre aile ilişkilerindeki uyum ve sosyal ilişkilerdeki uyum bireyin sürekli kaygı düzeyi üzerinde; dolayısıyla heyecanları ile ilgili uyumunda önemli rol oynamakta, heyecan ile ilgili uyumda bireyin sosyal uyumunda belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır.

1.3. İletişim Kavramı

Bu bölümde iletişimin tanımlarına, iletişim becerilerinin işlevleri, sınıflamaları ve kişiler arası iletişim çatışmalarının nedenlerine yer verilmiştir. Ayrıca iletişim ile ilgili Türkiye’de yapılmış bazı araştırmalara yer verilmiştir.

1.3.1. İletişimin Tanımı

İnsanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerin temelini iletişim oluşturur. İnsanın doğumundan ölümüne kadar devam eden her süreçte yaşamın vazgeçilmez unsuru iletişimdir. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı insan ilişkileri, sağlıklı insan ilişkileri için de sağlıklı iletişim gereklidir. Kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde mesajın doğru anlaşılması ve aktarılması bireylerin iletişim beceri düzeylerini ortaya koyar. İletişim günlük hayatımızın her anında vardır. Sergilediğimiz iletişim aynı zamanda toplumun kişilerarası ilişkiler düzeyini göstermektedir. Hangi toplulukta olursa olsun iletişim kavramı iyi tanınmalı ve her düzeyde etkin bir iletişim kurulması gereklidir.

İletişim sözcüğü, latince “ortak” anlamına gelen “communis” kökünden türetilmiş “communication” kelimesinin dilimizdeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. “Communication” sözcüğü, kökeni dolayısıyla ortaklığı, toplumsallaşmış olmayı, birlikteliği ifade etmektedir. “Communication”, aynı zamanda iletişimi ifade etmektedir. Sözcük geniş bir anlama sahiptir ve iletişim-toplumsallaşma ilişkisini çağrıştırmaktadır. Fakat Oskay (1993)’a göre dilimizde daha dar bir anlamı olan “iletişim” sözcüğü, “communication” sözcüğünün temelindeki toplumsallaşma anlamını ifade edememektedir.

Sözcük, XV. yüzyıldan sonra bilgiyi topluluğa yayma anlamında kullanılmıştır. XX. yüzyılda kitle iletişim araçlarının ulaştığı gelişim düzeyi, insanlar arası iletişimi sağlayan araçlardaki teknolojik gelişmeler ve kişiler arası iletişimin kazandığı önemle birlikte sözcük, doğa ve insan bilimlerinde sıklıkla kullanılır olmuştur (Köknel, 2005).

Literatürde iletişim kavramının değişik tanımları bulunmaktadır. Bir tanıma göre iletişim, “bilginin, semboller, işaretler, davranışlar, mimikler vb. şeklinde bir yerden bir başka yere aktarılmasıdır (Budak, 2005). Bir başka tanıma göre iletişim, “bir birimden çıkan bilginin, haberin karşı birime ulaşması, onda bir etki uyandırması ve bunun ilk birime geri dönmesi sürecidir” (Köknel, 2005). Literatürde farklı tanımlara yer verilse de tanımlar birbirine benzerdir. Tanımlardaki tek fark bilginin ikinci birime aktarılması sonrasında ilk birime geri dönmesinin tanıma dâhil edilip edilmemesinde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık, burada verilen iki tanımda görülmektedir. Bazı kaynaklara göre iletişim karşılıklı bilgi alışverişidir bu nedenle bilginin tek yönlü olarak iletimi iletişim değildir. Bu ayırmadan yola çıkarak bilginin tek yönlü iletimi “bilgilendirme” ya da “enformasyon” gibi sözcüklerle adlandırılmaktadır. İletişime yönelik tanımların çoğunda, iki yönlü bilgi iletiminden söz edilmektedir. İki sistem arasındaki bilgi alışverişinin ele alındığı bu tanımlardaki sistemlerin canlı olması koşulu yoktur. Bilgisayar ile bir insan arasında oynanan bir bilgisayar oyununda da iletişim söz konusudur.

1.3.2. İletişim Becerisinin Tanımı

İletişim becerisi, karşıdan gelen iletilerle kişilikle ilgili yakıştırma veya değerlendirmeleri ayıklayıp iletinin özünü yakalayabilmektir (Özer, 1995). İletiler ya da veriler bilgi kaynağıdır, ancak bilgi değildir; karmaşık bir süreç sonucunda, önemsediklerinde, yorumladıklarında, kullandıklarında bilgiye dönüşürler (Usluata, 1995).

İletişim bağlantısını oluşturabilmek kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Aynı şekilde, bir araya gelip zaman içinde tozu dumana katarak birbirleriyle öfkeli bir mücadeleye girebilmek de kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Bu anlamda kişiler ya iletişimi ya da iletişimsizliği becerirler. Görülen ise daha çok iletişimsizliği becermeleri olmuştur. İşte bu beceriyi anlayabilmek, nasıl oluştuğunu görebilmek, iletişim

olarak tanımladığımız, o son derece temel sürenin nasıl becerilebileceğini anlamak olacaktır (Özer,1995).

İletişimde önemli olan her şeyden önce, başkalarıyla iyi ilişki/iletişim kurabilmek için kendimizle çok iyi iletişim kurmamızın gerekliliğidir. İyi bir iletişimci hem kendi iç dünyasını hem de karsıdaki kişinin davranışlarını gerçekçi bir biçimde değerlendirmesini bilir. Karşısındakinin farkında olan kişi ise, onun davranışlarının nasıl bir iç dünyadan geldiğini, tecrübelerini ve yaşantılarının ne olduğunu anlar. İyi bir iletişim yeteneği olan kimse, iletişim kurduğu kimsenin bedeninin duruşu, sesinin tonu ve iç dünyası hakkındaki ipuçlarını anında görür ve onları anında değerlendirmeye çalışır (Cüceloğlu,1993).

Özellikle insan ilişkileri ile ilgili mesleklerde çalışanların başarısı iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilmelerine bağlıdır (Erkal,1992). Bu nedenle psikolojik danışmanlar, psikologlar ve halkla ilişkiler uzmanları, yöneticiler, bütün öğretmenler gibi beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler de sürekli olarak iletişim becerilerini geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu zorunluluk sadece meslek ilişkileriyle sınırlanmayıp ev ve aile gibi sosyal hayatı kapsayan tüm ilişkilerde de gerekliliğini hissettirmektedir. Başarılı bir iletişim için sekiz alanda gelişme kaydederek iletişim becerileri geliştirilebilir.

1.3.3. İletişim Becerilerinin İşlevleri

İletişimin insan hayatında taşıdığı önem, insan hayatını kolaylaştıran ve toplumsallaşma sürecinde oldukça etkili olan işlevleriyle ilişkilidir. Gürgen (1997)'a göre iletişimin en temel işlevi bilgi sağlama işlevidir. Bilgi, toplumsallaşma ve çevre ile uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gereklidir ve birey, iletişim kurarak bilgiye ulaşır. Karar verme süreci, yeterli ve doğru bilgiye ulaşma ile yakından ilişkilidir ve bu bağlamda iletişim, karar verme süreci için de önemlidir. İletişimin bir başka işlevi, ikna etme ve etkileme işlevidir. İkna etme ve etkilemede, karşı tarafı değiştirme amacı bulunmaktadır. İkna etmede kişinin istek, düşünce ve tutumlarının aksi yönde bir değişim amaçlanırken, etkilemede istek ve tutumlara aykırı düşmeyen bir değişim amaçlanmaktadır. İletişimin bir diğer işlevi, öğreticiliktir. Öğrenme süreci de iletişimi gerektirmektedir. Birleştiricilik, iletişimin bir başka işlevidir. Toplum yapısı içerisinde kişilerin bir arada bulunması ve iliksilerin devamını sağlayan yine iletişimdir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak iletişimin gerek toplum gerekse de insan için çok önemli işlevlere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sağlıklı kurulan iletişim bireysel ve toplumsal düzeyde çok olumlu sonuçlar yaratırken, sağlıklı kurulamayan iletişim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Başarısız iletişimin ardında sürecin işleyişinden kaynaklanan birtakım aksaklıklar ve eksiklikler olabilmektedir. İletişime katılan kişiler arasında ortak bir dilin olmaması, alıcının mesajın kod açılımını doğru bir şekilde yapamaması kişiler arasında yaşanan iletişim problemlerinden bazılarıdır. İletişimin ana amacı kişilerin birbirleriyle anlaşmasını sağlamaktır. Fakat bu her zaman mümkün olamamaktadır. Alıcı veya göndericiden kaynaklanan birtakım problemler iletişimde sorunlara neden olmaktadır. İletişimde kullanılacak kanalın yanlış seçilmesi, iletilen mesajı dönüt verilmemesi, geribildirimde yapılan hatalar iletişim sürecinin işleyişini olumsuz yönde etkileyen etmenler arasında sayılabilmektedir. İletişim sürecinde yer alan birimler açısından bakıldığında bireylerin etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmesinin, değişik etmenlere bağlı olduğu görülmektedir. Bunlar; iletişim becerisi, bireylerin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi ve deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenlerdir.

Kişilerin aralarında doğru bir iletişim kuramamaları ise çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Dökmen (2002) iletişim çatışmalarının nedenlerini “başlangıç faktörü” olarak isimlendirdiği on bir maddede sıralamıştır. Bunlar, iletişimde bulunan kişilerin bilişsel, algısal, duygusal, bilinçdışı süreçleri, kişisel ihtiyaçları, iletişim becerisi, kişisel faktörler, kültürel faktörler, roller, sosyal ve fiziksel çevre ve mesajın niteliğidir. İletişimin doğru ve etkili bir şekilde kurulmasında, iletişim çatışmalarının ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında, iletişim becerisi büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri, konuşma, yazma, okuma, dinleme ve düşünme ile ilgilidir.

Ceyhan (2006), etkili iletişim için gereken becerileri genel olarak ele almış ve özetlemiştir. Bunlar, karşılıklı konuşmada yanıt verme ve verilen yanıtta konuşmacının duygu ve düşüncelerini yansıtmaya, yönlendirici olmayan açık sorular sorma, sözel olmayan ipuçlarının kodlarını çözme, mesajlara doğru yanıtlar verme, dinlemeye istekli olma, göz teması kurma, anlamaya yoğunlaşma, doğru geribildirim verme, “ben” mesajlarıyla yanıt verme, kendini açma, empatik anlayış sergileme, eleştirilere olumlu yanıt verme, girişken

davranışlar sergileme, çatışmaları yöneterek problemleri uygun şekillerde çözme ve koşulsuz kabuldür.

İletişim becerileri bütünsel olarak ele alınabildiği gibi farklı yönleriyle de ele alınmakta ve bağlantılı olarak iletişim becerilerinin alt boyutlarına ilişkin farklı sınıflamalar yapılmaktadır.

Bu sınıflamalardan biri sözlü ya da sözsüz olması temelinde iletişimi sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayırır. Sözlü iletişim becerileri, dil ve dil ötesi iletişimin etkili bir şekilde kullanımıyla ilgili becerilerdir. Gürgen (1997)'e göre dile ilişkin iletişim becerisi, iyi söyleyiş, sözcük zenginliği, iyi tümce kurma, uyumlu söz dizimi, gerekli ve uygun sözcüklerin seçimi gibi konuları kapsar. Dilin etkili kullanımına ilişkin beceriler genelde akıcılık, doğruluk ve zengin kullanım açısından ele alınmaktadır. Doğruluk, dilin kullanımında anlamsal, biçimsel ve sözlüksel hataların yapılmaması ve telaffuz ile ilişkilidir (Oya, Manalo ve Greenwood, 2004). Ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar gibi sesin niteliğiyle ilgili özelliklerin doğru ve etkili kullanımı dil ötesi iletişim becerileri ile ilgilidir. etkin bir sözlü iletişim kurulabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlardan söz etmektedirler. İletişimde karşılıklı olarak paylaşım ve katılımı sağlamak için ileti (mesaj) gönderen kişinin alıcının tepkilerini ölçmesi, anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmesi; ayrıca konuşmayı devam ettirmek, sağlıklı ve etkili bir şekilde ilerlemesini sağlamak için karşı tarafın sözünün kesilmemesi; açık uçlu sorular, kapalı uçlu sorular ve araştırmacı sorular gibi etkili soru sorma yöntemlerinin kullanılması sözlü iletişimi başarılı kılan davranışlardandır. (Akvardar ve ark, 2005).

Sözsüz iletişimde ise beden durusu, yüz ifadeleri ve göz ilişkisi, el/kol hareketleri (jestler), mesafe “kişisel mekân” ve giyim ile ilgili iletiler söz konusudur ve tüm bunların doğru ve etkili şekilde anlamlandırılması ve kullanımı sözsüz iletişimle ilgili beceriler gerektirir. Sözel olmayan duygusal mesajlara ilişkin beceriler, kodlama ve kod çözme açısından, diğer bir deyişle ifade etme ve yorumlama açısından ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir (Cunningham,1977).Bir başka sınıflamada iletişim becerileri, etkili dinleme ve etkili tepki verme ana başlıkları altında toplanmaktadır. İletişimin ilk basamağı olan dinleme, edilgin dinleme ve etkin/etkili dinleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Edilgen dinlemede kişi genelde sessiz kalmakta, “hıhı”, “evet”, “anlıyorum” gibi kabul

tepkileri ve “kapı aralayıcıları” olarak isimlendirilen cesaretlendirici sözler kullanabilmektedir. Fakat yine de bunlar, kişinin karşısındakini anlayabildiğini tam olarak gösterememektedir.

Akvardar ve arkadaşları (2005) yapmış oldukları bir araştırmada etkin dinlemenin, karşıdaki kişiden gelen iletiye sözlü tepki verme becerisini içerdiği sonucuna varmıştır. Bu dinleme biçiminde kişi, iletiyi alır, anlar, çözümleme yapar ve geri iletir. Etkili geribildirim kullanılması etkin dinlemede kilit noktadır. Bununla kastedilen, söylenenleri anladığını ifade eden, anladığının doğruluğunu sınavan, özetleyen, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının değerlendirildiği, geribildirimde bulunan kişinin kendi sözcükleriyle verilen geribildirimdir. Etkin dinleme, çaba ve yoğunlaşma gerektirir, dikkatle dinlemeyi ve geribildirimi içerir, kabul edildiğini belirten, doğru anlaşıldığını ortaya koyan, empati gösteren ve açılımı yüreklendiren bir dinleme biçimidir. Bu dinleme biçiminin başarılabilmesi için iletinin doğru anlaşılması ve saklanması, konuşan kişi için öneminin fark edilmesi, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının yanıtlanması ve anlama çabasının ve yoğunlaşmanın karşı tarafa gösterilmesi önemlidir. Karşılıklı iletişim halinde olan iki kişi için genel dinleme davranışları şunlardır: Anlatan kişinin anlattıklarına yoğunlaşma, ilgi gösterme isteğini belirten bedensel tavırlar, bedeni konuşana doğru eğme, göz hizasında yüz yüze olma, uygun uzaklık ve göz temasıdır. Etkili tepki verme ise alıcının verdiği geribildirim ile ilgilidir. Anlatanın sözlerini ve duygularını uygun biçimde yansıtmaya, sorular sorma, özetlemeler yapma ve başka sözcüklerle tepki verme iletişimin etkili olmasını sağlayan becerilerdendir (Korkut, 1996).

Gürgen (1997)’e göre herhangi bir iletişim aracının kullanımı söz konusu olduğunda, uygun aracın seçimi, seçilen araca uygun şekilde iletinin kodlanması, iletilerin yapısına dikkat edilmesinin de iletişim becerileriyle ilgili konular arasında yer aldığı dil getirilmektedir.

1.3.4. İletişim Sınıflamaları

İnsanın iletişim birimi olduğu iletişimler, birimlerde yer alan insan sayısı ve iletişimin gerçekleştiği ortamın yapısı açısından Dökmen (1994)’ e göre dört ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

Kişi-içi iletişim: Bireyin kendi içerisinde mesajlar üretmek ve bu mesajları yorumlayarak gerçekleştirdiği iletişim biçimidir.

Kişilerarası iletişim: Kaynak ve hedefin insanlardan oluştuğu iletişim biçimidir.

Örgüt-içi iletişim: Her türlü örgüt (organizasyon) içerisinde gerçekleşen iletişimlerdir.

Kitle iletişimi: Bilgi ve sembollerin bazı kaynaklarca üretilmesi sonrasında geniş insan topluluklarına ulaştırılması ve ulaşan mesajın söz konusu insan toplulukları tarafından yorumlanması sürecidir.

1.3.5. Kişilerarası İletişim Sınıflaması

Kişilerarası iletişim sınıflamasına göre, dilin kullanımını ifade eden sözlü iletişim, dille iletişim ve dil-ötesi iletişim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir iletişimde “ne” söylendiği dille iletişim kapsamına girerken, “nasıl” söylendiği dil-ötesi iletişimle ilgilidir. Sesin niteliğiyle ilgili her şey; ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar ve benzeri özellikler dil-ötesi kapsamına girmektedir. Dilin kullanımı dışındaki iletişim biçimleri sözsüz iletişim kapsamında yer almaktadır. Yüz ifadesi, göz teması, mimik, jest ve vücut duruşu yüz ve beden iletişimine ilişkindir. Karşı tarafa sözel olmayan yolla mesaj verme yöntemlerinden biri de bedensel temastır. Kişisel alan ve mesafe kullanımını ifade eden mekân kullanımı da sözsüz iletişim yöntemlerinden biridir. Giyilen kıyafetten, sürülen koku ya da takılan rozete kadar değişik araçların kullanımı yoluyla başka insanlara mesaj verilmesi de bir başka sözsüz iletişim yöntemidir. Her iki gruptaki iletişimler de, niyetlenilmiş ya da niyetlenilmemiş davranışları içerebilir.

1.3.6. Kişiler Arası İletişim Çatışmalarının Nedenleri

1. Bilişsel: Gördüklerimizi, işittiklerimizi zihnimizde bunlara verdiğimiz anlamları, unuttuklarımızı, hazırladıklarımız, kendimiz ve çevremize ilişkin getirdiğimiz kalıp ve düşünceler şemalar kuracağımız iletişimleri büyük ölçüde etkiler.

2. Algı: Algı duyu organlarının beynimize ulaşan verilerinin örgütlenmesi, yorumlanması, anlamlandırılması sürecine verilen addır. Algıda oluşacak bir bozukluk iletişim çatışmalarında önemli bir rol oynamaktadır.
3. Duygu: Vücutta gözlenen değişikliklerle tanımlanır. Bireyin içinde bulunduğu duyu durumuna göre iletişimi sağlıklı kurabilir ya da kuramaz. Çünkü duyguları kişinin olaylara karşı nasıl bakacağını büyük ölçüde belirlemektedir.
4. Bilinç dışı: İnsanların bilinç dışlarında bulunan duygular, çatışmalar, bunlar görünürdeki kişi davranışlarını duygularını düşüncelerini yönlendirir.
5. İhtiyaçlar: İnsanlarla kurulan ilişkilerin ve yaratacağımız çalışmaların niteliğini belirleyen ihtiyaçlarımızdır.
6. İletişim becerisi: İnsanlar iletişim sırasında yaptıkları hataları gösterir, nasıl iletişim kurması konusunda bilgi verirsek, iletişim çatışmalarına girme olasılığını önleriz. Uygun eğitim verilmesi halinde kişiler karşısındaki insanların duygusal durumlarını, içerisinde buldukları durumları daha iyi anlayabilmektedirler.
7. Kişisel faktörler: Cinsiyet, fiziksel görünüm, tutumlar. Burada iletişime geçilen insanların buldukları konum büyük önem taşımaktadır. Örneğin görme engelli bir insanla konuşurken ya da bir şey tanıtırken insanlar bu insanlarla herhangi bir göz teması olmadığı için seslerini yükselterek konuşmakta, görme engelli kişinin sağından solundan çekişirmektedir.
8. Kültürel faktörler: Kurallar, dil, din. İçinde yaşanılan toplumun ortaya koyduğu kurallar büyük iletişim çatışmalarına yol açmaktadır. Görmeyenlerin henüz eğitilmedikleri dönemde hafızlık yaparak geçimlerini sağlamaları ve bu söylencenin günümüzde eğitiminin son noktasına yaklaşmış insanlara seslenirken “hafız” diye seslenilmesini ve bir genelleme yapılarak görmeyenin ayırt edici özellikleri bir kenara bırakılarak işin sadece dinsel kısmının vurgulanması bu duruma iyi bir örnek olabilir.
9. Roller: Grup içinde belli bir pozisyonda bulunan kişilerden beklenen davranışlara rol adı verilir. Mesleki ve sosyal roller olarak ikiye ayrılır.
10. Sosyal ve fiziksel çevre: Farklı ortamlarda olayları farklı algılar farklı tepkilerde bulunuruz.

11. Mesajın niteliği: Kişiler kendilerine ulaşan bir mesajın kapsamına karşı olduklarında sırf bu büzden mesaj gönderenle çatışmaya başlayabilirler. Mesajla mesaj getiren kişiyi birbiriyle karıştırmamalıyız.

1.3.7. İletişimin Geliştirilmesine Yarayan Bazı Beceriler

Etkili dinlemenin, en önemli iletişim becerilerinden olduğunu, çok kolay görünse de anlaşmazlıkların çoğunun iyi dinlemekten kaynaklandığını, dinlemenin fiziksel ve psikolojik dinleme olarak iki boyutunun olduğunu ifade etmektedir (Korkut, 2002).

Etkili tepki verebilme iletişimin sağlıklı olmasında önemli olan becerilerden biridir. İçinde de bir dizi beceriyi barındırmaktadır. Konuşmaya teşvik edici tepkiler vermek, soru sormak, duyguları kişiselleştirecek tepkiler vermek, etkin dinleme tepkileri vermek, özetlemek, ben dili kullanmak ve geri bildirim vermek bunlardan bazılarıdır (Korkut, 2004).

1.3.8. İletişimin Toplumsallaşmadaki Rolü

İletişim, toplumsal yaşamın temelidir ve ortak semboller aracılığıyla, anlamın oluşturulması ve paylaşımı olarak ele alındığında, bu paylaşımın toplumsal olma özelliği öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bireylerin, belli bir ortamda ve zamanda belli değerler, ihtiyaçlar, normlar etrafında karşılıklı ilişki ve etkileşim altında hareket ettiklerini belirtebiliriz. İnsan doğal ortama toplumsallaşması ile oluşturduğu kültürü ile uyum sağlamayı öğrenmiş ve bu oluşum içindeki etkileşimde, duygularını, düşüncelerini, inançlarını anlam yüklü seslerle, sözcüklerle ve bedensel hareketlerle yani sembollerle aktararak, etkin bir anlamlandırma ve bunu paylaşma çabası içine girmiştir. İletişim kültür ve toplum arasındaki bağlantıyı oluşturur.

Bilginin bir şekilde (sözlü, yazılı, sözsüz) paylaşılması, değiş-tokuş edilmesi ve insanın ancak diğer insanlarla ilişkileri içinde kendini ve diğerlerini tanımlayabilmesi, toplumun bir ilişkiler toplamının ifadesi olduğunu açıklar. Bu, insanların bilinçsizce bir arada yaşamaktan çıkıp, bilinçli bir etkileşim aracılığıyla, sosyal yapıyı oluşturmalarını

ifade eder (Satır, 1998) .İnsanlar için iletişim bir eylemdir ve beş temel amaca yönelik olarak gerçekleşir (Bıçakçı, 1998).

Geçmişten günümüze insanoğlu, gerek çevresinde, gerekse dünyada olup bitenleri hep öğrenmek istemiştir. Bu bilgi, bilinmeze ve erişilmeze yönelik bitmek tükenmek bilmeyen bir arzudan kaynaklanmaktadır. İnsan, bedenlen aynı zamanda birçok yerde olabilme yeteneğine sahip olsaydı, haberleşme bu denli önem taşımazdı. Gerçekte kitlesel ya da bireysel nitelikli iletişim araçların teknolojik gelişimiyle haber, insansal niteliğinden uzaklaşarak metalaşmıştır (Düşükcan, 2003). Kitle haberleşmesi, bireyler arası haberleşmeyi kısırlaştırırsa da haberleşme olgusu, iletişimin temel amacı ve önemi olarak görülmektedir. Günümüzde iletişimin öneminin artmasının bir nedeni de iletişimin bugün bir güç kaynağı olan bilgi iletmenin temel aracı olmasıdır. İçinde bulunduğumuz çağ enformasyon çağı olarak nitelendirilmektedir (Tutar ve Yılmaz, 2002) .Çağımıza adını veren bilginin bir değer olarak ortaya çıkması ve iletilmesi iletişimin sayesinde olabilmektedir. Örgütsel yaşamda başarılı, etkili ve verimli olabilmek için özellikle yöneticilerle etkili bir iletişim kurmak gerekir.

Örgütte yönetici ile etkili iletişim kurmak demek her şeyden önce kendini yönetici yerine koyabilmek demektir (Peker ve Aytürk,2000). Yöneticiler iletişimin örgüt için önemi konusunda ne kadar bilgili ve bilinçli ise iletişimin örgütteki başarı şansıda o kadar yüksek olacaktır. Yöneticilerin farkında oldukları iletişimin önemini Chris Argyris şu şekilde açıklamıştır. 21. yüzyılda örgütleri çalışanlarında daha yüksek performans elde edemezler ise varlıklarını sürdürmede zorluk çekeceklerdir. Çalışanlardan yüksek performans elde etmenin yolu yalnızca çalışanlara daha fazla iş yüklemek değildir. Aksine asıl olarak kendi davranışları için daha fazla sorumluluk almaları işleri hakkında bilgi geliştirmeleri ve paylaşımları koklu problemlere kalıcı çözümler getirmek için karşılıklı ilişkilerin ve samimiyetin geliştirilmesidir. Örgütlerin bunu yapabilmesi ancak her düzeyde yüksek kaliteli bir iletişimle bilgi üretilmesi ve bu bilginin paylaşılmasıyla olanaklıdır (Düşükcan, 2003).

Kan dolaşımı sisteminin insan vücudunda oynadığı rol ve önemi ne ise iletişimin örgütteki rol ve görevi aynıdır (Peker,1995). Organizasyonda tüm birimler arasındaki bağlantı ve koordinasyon iletişimle sağlanmaktadır. Hatta organizasyonlar bir iletişim

sistemi olarak ele alınıp, organizasyondaki ileti akısını böyle bir sistem içinde incelemek de mümkündür.

1.3.9. İletişim Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

İletişim becerileriyle ilgili araştırmalarda iletişim becerileri, farklı yönleriyle, farklı bağlamlarda ve psikolojinin farklı alt alanlarıyla bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Sosyal psikoloji bağlamında incelendiğinde araştırmaların belli konu başlıklarında sınıflandığı görülmektedir.

İletişim becerilerine yönelik araştırmaların bir bölümü, iletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırmaya yöneliktir. Bu araştırmaların bir kısmında iletişim becerileri eğitiminin iletişim becerileri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Korkut (2005), yetişkinler için hazırlanmış bir iletişim becerileri eğitimi programının, yetişkinlerin, sahip oldukları iletişim becerilerini değerlendirme düzeylerini arttırdığını ortaya koymuştur. Demirci (2002), Ankara Mesleki Eğitim Merkezi'ne devam eden genç işçilere İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği uygulamış, eşit puanlara sahip kontrol ve deney grupları oluşturmuş, deney grubuna beş oturumluk bir iletişim becerileri eğitimi vermiş, kontrol grubuna herhangi bir uygulama vermemiş ve eğitim sonrasında her iki grubun iletişim becerilerini nasıl değerlendirdiğine tekrar bakmıştır. Eğitim programına katılan genç işçilerin sahip oldukları iletişim becerileri, kontrol grubuna kıyasla daha olumlu şekilde değerlendirdikleri görülmüştür. İletişim becerileri eğitiminin, iletişim çatışmalarına girme eğiliminde düşüşler sağlayıp olumlu sonuçlar verdiği de ortaya konmuştur (Işık, 1993;).

İletişim becerileri gelişim dönemleri açısından da ele alınmıştır. İletişim becerilerinin yaşamın ilk yıllarında nasıl kazanıldığı ve bağlantılı değişkenlerin incelendiği araştırmalar yapılmıştır. 18 aylık 1019 çocuğun annelerinden çocuklarının gelişimsel olarak iletişim becerilerini değerlendirmelerini istemişlerdir. Çalışmada kız çocukların erkek çocuklara, ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara kıyasla daha yüksek puanla değerlendirildikleri görülmüştür. İletişim becerilerinin yetişkinlerde yaş ilerledikçe değişip değişmediğini araştıran çalışmalar da bulunmaktadır.(Berglund, Eriksson & Westerlund, 2005) .Örneğin Siegel ve Gregora (1985) gençlerle yaşlıları karşılaştırdıkları çalışmalarında -yaşlıların daha ağır ve etkisiz iletişim kurduklarına ilişkin

inançlara karşın gençlerle yaşlılar arasında iletişim performansı açısından bir fark bulamamışlardır.

İletişim becerileri, cinsiyet farkı açısından da ele alınmıştır. Henüz gelişim aşamasının ilk dönemlerinde olan çocuklarda bile iletişim becerisi açısından farklar görülebilmektedir. İletişim becerileri anneleri tarafından değerlendirilen 18 aylık çocuklar üzerinde yapılan çalışmada, kız çocukların erkek çocuklara kıyasla iletişim becerilerinde daha iyi olduğu bulunmuştur (Berglund, Eriksson ve Westerlund, 2005). Sınıf öğretmenleriyle yaptığı bir çalışmada, iletişim becerisinin “etkililik” ve “yeterlilik” alt boyutlarında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek bir ortalama tutturduklarını ortaya koymuştur (Bozkurt, 2004). İletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırdığı bir çalışmada kızların, iletişim becerilerini erkeklerden daha olumlu algıladıklarını ortaya koymuştur (Korkut, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile bunların geçerlik ve güvenirlik çalışması, verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada mevcut durumu tespit etmeye yönelik ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen olguyu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir. Tarama modellerinden ilişkisel tarama modelleri ise iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005).

Çalışma, teorik ve uygulamalı olmak üzere iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada, konuyla ilgili literatür taranmış, daha önce yapılan araştırma sonuçları incelenmiştir. Elde edilen bilgiler değişkenler açısından incelenerek konuyla ilgili detaylı teorik bir çerçeve hazırlanmıştır. İkinci aşamada ise veri toplama araçları geliştirilmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Fatih Eğitim Fakültesi Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile diğer fakültelerde okuyup seçmeli spor dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinden 217, Fatih Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde 2011-2012 güz yarıyılında zorunlu seçmeli beden eğitimi ve spor kültürü dersi alan random yöntemiyle belirlenen 108 ve diğer fakültelerde okuyan ve seçmeli spor dersi alan random yöntemiyle belirlenen 82 olmak üzere toplam 407 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Anketlerin Uygulanması

Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçekler araştırmaya katılan öğrencilere araştırtma ile ilgili detaylı bilgiler verilerek dikkatli bir şekilde doldurmaları istenmiştir. Ölçekler beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilere sınıf ortamında, diğer fakültelerde okuyan öğrencilere ise uzman kişiler tarafından spor salonunda ders öncesi uygulanmıştır.

Araştırmacı tarafından toplanan anketler, kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar değerlendirme kapsamı dışında tutulmuştur. Bu inceleme neticesinde 407 anket değerlendirmeye alınmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre boş zamanlarını değerlendirme, sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilere ait veriler, Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencilerinden elde edilmiştir. Bu amaçla, yerli ve yabancı literatür taranıp, uzman görüşleri de alınarak likert ölçekli anket formu hazırlanmıştır. Uygulanan anket dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde öğrencilere ait demografik özellikler (yaş, cinsiyet, sınıfı, bölümü, anne tutumu, ailenin gelir düzeyi, baba tutumu, anne ve babanın eğitim düzeyi) bulunmaktadır. İkinci bölümde 14 maddeden oluşan boş zaman değerlendirme ölçeği Serdar Binarbaşı (2006) tarafından İlköğretim öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirme çalışmasında sınıanmış ve araştırmacı tarafından alınarak kullanılmıştır. Bir ön çalışma ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Üçüncü bölümde 28 ifadeden oluşan ve Remzi Öncül tarafından adapte edilerek Türkçeye çevrilmiş olan ve ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Bell Uyum Envanteri kullanılmıştır. Dördüncü bölümde 45 sorudan oluşan Erganlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen

geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış iletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır. Anketin iç güvenilirlik katsayısı, alfa: 87,3 olarak bulunmuştur. Büyük Öztürk (2008) ,80 ile 90 arasını iç güvenilirlik açısından oldukça iyi olarak değerlendirmiştir. Bu yüzden anketin iç güvenilirlik katsayısının oldukça iyi olduğu düşünülmektedir.

2.5. Verilerin Toplanması ve Bilgisayar Ortamına Aktarılması

Veriler araştırmacı tarafından örnekleme dâhil edilen öğrenciler üzerinde anket uygulanarak elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından toplanan ölçekler, kontrol edilerek hatalı doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları, SPSS 15,0 paket programında değerlendirilmek üzere kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Anketlerden elde edilen veriler için aşağıdaki istatistiksel işlemler yapılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları alınmış, boş zamanları değerlendirme sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki farklar için t test, varyans ve korelasyon analizi yapılmış istatistikî anlamda $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 15,0 istatistik programı kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistikî Bulgular

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	216	53,1
	Bayan	191	46,9
	Toplam	407	100,0
Yaş	17-20	189	46,4
	21-24	184	45,2
	25 ve üstü	34	8,4
	Toplam	407	100,0
Bölüm	Beden Eğitimi	217	53,3
	Sınıf Öğretmenliği	108	26,5
	Diğer	82	20,1
	Toplam	407	100,0
Sınıf	Birinci Sınıf	82	20,1
	İkinci Sınıf	170	41,8
	Üçüncü Sınıf	108	26,5
	Dördüncü Sınıf	47	11,5
	Toplam	407	100,0
Anne	Serbest	11	2,7
	Normal	297	73,0
	Koruyucu	74	18,2
	Otoriter	22	5,4
	İlgisiz	3	,7
	Toplam	407	100,0
Baba	Serbest	12	2,9
	Normal	288	70,8
	Koruyucu	55	13,5
	Otoriter	45	11,1
	İlgisiz	7	1,7
	Toplam	407	100,0
Gelir	Çok kötü	5	1,2
	Kötü	23	5,7
	Orta	225	55,3
	İyi	142	34,9
	Çok iyi	12	2,9
	Toplam	407	100,0

Tablo 1'in devamı

Anne eğitim	İlköğretim	224	55,0
	Ortaöğretim	132	32,4
	Lisans	43	10,6
	Lisansüstü	8	2,0
	Toplam	407	100,0
Baba eğitim	İlköğretim	134	32,9
	Ortaöğretim	172	42,3
	Lisans	81	19,9
	Lisansüstü	20	4,9
	Toplam	407	100,0

Tablo 1'de araştırmaya katılan deneklerin demografik özelliklerine ilişkin sonuçlara bakıldığında bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımları 216 erkek (%53,1) ve 191 bayan (%46,9), yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde 189 kişi 17-20 yaş (%46,4), 184 kişi 21-24 yaş (%45,2) 34 kişi 25 ve üstü yaş (%8,4) grupları arasındadır. Gelir durumları incelendiğinde, 5 kişi çok kötü (%1,2), 23 kişi kötü (%5,7), 225 kişi orta (%55,3),142 kişi iyi (%34,9),12 kişi çok iyi (%2,9),öğrencilerin sınıf dağılımlarına bakıldığında ise 82'sinin (%20,1) 1. Sınıf 170'inin (%41,8) 2. Sınıf 108'inin (%26,5) 3. Sınıf 47'sinin (%11,5) 4. Sınıf olduğu görülmektedir.

Anne ve babanın tutumları ile eğitim düzeylerine ilişkin sonuçlarına bakıldığında ise; anne tutumunda, 11 kişinin aşırı serbest (%2,7), 297 kişinin normal (%73,0) ,74 kişinin aşırı koruyucu (%18,2,) 22 kişinin otoriter (%5,4) ,3 kişinin ilgisiz (%1,7), babanın tutumunda, 12 kişinin aşırı serbest (%2,9), 288 kişinin normal (%70,8), 55 kişinin aşırı koruyucu (%13,5),45 kişinin otoriter (%11,1), 7 kişinin ilgisiz (%1,7),anne eğitim durumu, 224 kişi ilköğretim (%55,0) ,132 kişi ortaöğretim (%32,4), 43 kişi lisans (%10,6),8 kişi lisansüstü (%2,0),baba eğitim durumu, 134 kişi ilköğretim (%32,9),172 kişi ortaöğretim(%42,3),81 kişi lisans (%19,9) ,20 kişi lisansüstü (%4,9) şeklinde tespit edilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin T testi Sonuçları

Değişkenler	Faktör	N	Ort.	Ss	t	P
Boş Zaman Etkinlikleri	Erkek	216	3,22	,55854	2,02	,04*
	Kadın	191	3,11	,55243		,04*
Sosyal Uyum Düzeyi	Erkek	216	2,69	,50485	,983	,33
	Kadın	191	2,64	,46558		,32
İletişim Beceri Düzeyi	Erkek	216	3,35	,33568	,200	,84
	Kadın	191	3,34	,34355		,84

Tablo 2'ye bakıldığında katılımcıların boş zaman etkinlikleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki t testi sonucuna göre $t = 2.02$, $p < .05$ düzeyinde anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu farkın hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek için grupların puan ortalamalarına bakıldığında [erkek ($X = 3,22$) kadın ($X = 3,11$)] erkeklerin puanlarının bayanların puanlarından yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 3: Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

DEĞİŞKEN	VARYANS KAYNAGI	Kt	Sd	KO	F	P
Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	1,76	2	,881	2,85	,05*
	Gruplar içi	124,56	404	,308		
	Toplam	126,32	406			
Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	,178	2	,089	,374	,68
	Gruplar içi	96,03	404	,238		
	Toplam	96,21	406			
İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,134	2	,067	,581	,56
	Gruplar içi	46,52	404	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 3'te görüldüğü gibi katılımcıların yaş değişkenlerine göre boş zaman etkinlikleri puanları açısından gruplar arasında [$F_{(2/404)} = 2,85; P < .05$] anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur.

Tablo 3'e bakıldığında yaş değişkenine göre sosyal uyum düzeyi [$F_{(2/404)} = ,374; P > .05$] puanları ve iletişim beceri düzeyi [$F_{(2/404)} = ,581; P > .05$] puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Boş zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Bulgular

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Bölüm ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	2,40	2	1,20	3,92	,02*
	Gruplar içi	123,91	404	,307		
	Toplam	126,32	406			
Bölüm ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	4,87	2	2,43	10,77	,000*
	Gruplar içi	91,33	404	2,22		
	Toplam	96,21	406			
Bölüm ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,160	2	,080	,694	,50
	Gruplar içi	46,49	404	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 4’te araştırma kapsamına alınan bireylerin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(2/404)}=3,92;P<.05$] ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(2/404)}=10,77;P<.01$] okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme değişkenine göre bölümler arası farkların hangi kaynaklar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre, besyo, sınıf öğretmenliği ve diğer bölümlerin karşılaştırılmasında diğerlerinin lehine, anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında ise besyo, sınıf öğretmenliği ve diğer bölümlerin karşılaştırılmasında diğerlerinin lehine, anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($P<.01$).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim becerilerine göre [$F_{(2/404)}=,694;P>.05$] bölümler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 5: Sınıf Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	3,04	3	1,01	3,32	,02*
	Gruplar içi	123,27	403	,306		
	Toplam	126,32	406			
Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	3,42	3	1,14	4,96	,000*
	Gruplar içi	92,78	403	,230		
	Toplam	96,21	406			

Tablo 5'in devamı

İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,469	3	,156	1,36	,254
	Gruplar içi	46,18	403	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 5'te araştırma kapsamına alınan bireylerin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(3/403)}=3,32$; $P<.05$] ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(3/403)}=4,96$; $P<.01$] sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme değişkenine göre sınıflar arası farkların hangi faktörler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre, 1. Sınıf ile 2. Sınıf arasında 1. Sınıf lehine ve 3. Sınıf ile 4. Sınıf arasında 4. Sınıf lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<.05$).

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında sınıflar arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre, 1. Sınıf ile 2. Sınıf karşılaştırılmasında 1. Sınıf lehine 3. Sınıf ile 4. Sınıf karşılaştırılmasında 4. Sınıf lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<.05$).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(3/403)}=1,36$; $P>.05$] sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 6: Annenin Tutum Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Anne tutumu ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	3,15	4	,790	2,57	,03*
	Gruplar içi	123,16	402	,306		
	Toplam	126,32	406			
Anne tutumu ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	4,78	4	1,195	5,25	,000*
	Gruplar içi	91,43	402	,227		
	Toplam	96,21	406			
Anne tutumu ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,894	4	,223	1,96	,099
	Gruplar içi	45,76	402	,114		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 6’da araştırma kapsamına alınan bireylerin annenin tutum değişkenine göre boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=2,57$; $P<.05$] ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=5,25$; $P<.01$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme özelliğine göre annenin tutum değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre annenin aşırı serbest, normal, aşırı koruyucu, otoriter, ilgisiz tutumlarının karşılaştırılmasında ilgisiz değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<.05$).

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında annenin tutum değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre annenin aşırı serbest, normal, aşırı koruyucu, otoriter, ilgisiz tutumlarının karşılaştırılmasında ilgisiz değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.01$).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(4/402)}=1,96$; $P>.05$] anne tutum değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 7: Babanın Tutum Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	Ko	F	P
Baba tutumu ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	3,81	4	,955	3,13	,01*
	Gruplar içi	122,50	402	,305		
	Toplam	126,32	406			
Baba tutumu ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	2,30	4	,577	2,46	,04*
	Gruplar içi	93,90	402	,234		
	Toplam	96,21	406			
Baba tutumu ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,501	4	,125	1,09	,360
	Gruplar içi	46,15	402	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 7’de araştırma kapsamına alınan bireylerin babanın tutum değişkenine göre boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=3,13$; $P<.05$] ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=2,46$; $P<.05$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme özelliğine göre babanın tutum değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre babanın aşırı serbest, normal, aşırı koruyucu, otoriter, ilgisiz tutumlarının karşılaştırılmasında ilgisiz değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında babanın tutum değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre babanın aşırı serbest, normal, aşırı koruyucu, otoriter, ilgisiz tutumlarının karşılaştırılmasında ilgisiz değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(4/402)}=1,09;P>0.05$] baba tutum değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 8: Gelir Düzeylerine Göre Boş zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Gelir ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	3,79	4	,948	3,10	,01*
	Gruplar içi	122,53	402	,305		
	Toplam	126,32	406			
Gelir ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	3,62	4	,907	3,93	,00*
	Gruplar içi	92,58	402	,230		
	Toplam	96,21	406			
Gelir ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,574	4	,144	1,25	,28
	Gruplar içi	46,08	402	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 8’de araştırma kapsamına alınan bireylerin gelir düzeyi değişkenine göre boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=3,10;P<.05$] ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları [$F_{(4/402)}=3,93;P<.01$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme özelliğine göre gelir düzeyi değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla

yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi değişkenlerinin karşılaştırılmasında çok iyi değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında gelir düzeyi değişkenleri açısından farkların hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi değişkenlerinin karşılaştırılmasında çok iyi değişkeni lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(4/402)}=3,93;P>.05$] gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 9: Anne Eğitim Düzeyi Değişkenlerine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Anne eğitim ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	9,80	3	3,26	11,3	,000*
	Gruplar içi	116,52	403	,289		
	Toplam	126,32	406			
Anne eğitim ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	8,06	3	2,68	12,2	,000*
	Gruplar içi	88,15	403	,219		
	Toplam	96,21	406			
Anne eğitim ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,413	3	,138	1,19	,310
	Gruplar içi	46,24	403	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 9’da araştırma kapsamına alınan bireylerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre boş zaman etkinlik puanları [$F_{(3/403)}=11,30;P<.01$] ve sosyal uyum düzeyi puanları [$F_{(3/403)}=12,28;P<.01$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme değişkenine göre anne eğitim düzeyi değişkeni farklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına bakıldığında, annesi ortaöğretim mezunu olan öğrencilerin boş zaman etkinlikleri puanlarının annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilere; annesi

lisansüstü mezunu olan öğrencilerin, annesi lisans mezunu olan öğrencilerin lehine yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında anne eğitim düzeyi değişkeni farklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeğine sonuçlarına göre ilköğretim, ortaöğretim, karşılaştırılmasında ortaöğretim lehine, lisans, lisansüstü karşılaştırılmasında lisans, lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(3/403)}=1,19;P>.05$] anne eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 10: Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Boş Zaman, Sosyal Uyum ve İletişim Becerilerine İlişkin Varyans Analizi

DEĞİŞKEN	FAKTÖR	Kt	Sd	KO	F	P
Baba eğitim ve Boş Zaman Etkinlikleri	Gruplar arası	2,27	3	,760	2,46	,06
	Gruplar içi	124,04	403	,308		
	Toplam	126,32	406			
Baba eğitim ve Sosyal Uyum Düzeyleri	Gruplar arası	2,10	3	,701	3,00	,03*
	Gruplar içi	94,10	403	,234		
	Toplam	96,21	406			
Baba eğitim ve İletişim Beceri Düzeyleri	Gruplar arası	,459	3	,153	1,33	,262
	Gruplar içi	46,19	403	,115		
	Toplam	46,65	406			

Tablo 10'da araştırma kapsamına alınan bireylerin baba eğitim ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları [$F_{(3/403)}=3,00;P<.05$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerini değerlendirme alışkanlıklarına göre baba eğitim düzeyi değişkeni farklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre, ilköğretim ortaöğretim karşılaştırılmasında ortaöğretim lehine, lisans, lisansüstü karşılaştırılmasında lisans lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında baba eğitim düzeyi değişkeni farklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testinin sosyal uyum düzeyi ölçeğine sonuçlarına göre ilköğretim ortaöğretim karşılaştırılmasında ortaöğretim lehine, lisans lisansüstü karşılaştırılmasında lisansüstü, lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin iletişim beceri düzeyleri ölçeği sonuçlarına göre [$F_{(3/403)}=1,33;P>.05$] baba eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 11: Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirmelerine Göre Sosyal Uyum Düzeyleri ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Matrisi

		BOŞ ZAMAN	SOSYAL UYUM	İLETİŞİM BECERİSİ
1	Boş Zaman	1	.39**	.22**
2	Sosyal Uyum	.39**	1	.23**
3	İletişim	.22**	.23**	1

** .05

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan bireylerin boş zaman değerlendirmeleri ile sosyal uyumları arasında $r = .39$, $p < .05$ düzeyinde, boş zaman değerlendirmeleri ile iletişim becerileri arasında $r = .22$, $p < .05$ orta düzeyde anlamlı bir ilişki varken sosyal uyum düzeyi ile iletişim beceri puanları arasındaki korelasyona bakıldığında $r = .23$, $p < .05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin bazı değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf türü, ailenin gelir düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu) boş zaman değerlendirme eğilimleri ve sosyal uyum ile iletişim beceri düzeyleri arasında elde edilen istatistiksel ilişkilere ait bulgular tartışılmıştır.

Katılımcıların boş zaman etkinlikleri ile cinsiyet arasındaki değişkenliği görmek üzere gerçekleştirilen t testi sonucunda $t= 2.02$, $p<.05$ anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu farkın erkek öğrenciler için ($X= 3,22$) kızlar için ise ($X=3,11$) puanlarından oluştuğu tespit edilmiştir. Bu da bize erkek katılımcıların boş zaman etkinliklerinin bayan katılımcıların boş zaman etkinlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Çalışmamızın cinsiyetlere göre boş zaman etkinlik puanlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Cinsiyet, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Gerçekleştirilen birçok bilimsel çalışma da bu olguyu desteklemektedir. Culp (1998), cinsiyetin sosyal etkinin oldukça önemli bir parçası olduğu ve bireylerin boş zaman faaliyetlerini sınırlayan önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Henderson ve diğerleri (1996) yapmış oldukları çalışmada, kadın ve erkeğin toplumda karşı karşıya kaldıkları meselelerin farklı olduğunu, dolayısıyla boş zamanlarında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin de farklı olduğunu belirtmişlerdir. Moccia'ya göre (2000), cinsiyet, boş zaman faaliyetlerini tercih etmede önemli bir rol oynamaktadır. Altergoot ve McCreedy (1993) yapmış oldukları çalışmada Moccia'yı destekleyici sonuçlara ulaşarak, bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler arasında aile yapısının ve cinsiyetin önemli rol oynadığını belirlemiştir. Hudson (2000) yapmış olduğu çalışmada, boş zaman faaliyetlerine katılmada bay ve bayanlar arasında

önemli farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Boş zaman faaliyetlerine katılmada bayanlar erkeklere oranla daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar (Henderson ve Bialeschki 93; Shaw 94) ve birçok kadın, boş zaman faaliyetlerine katılabilmek için kendilerine yeteri kadar fırsat verilmediğine inanmaktadırlar. (Henderson ve Bialeschki, 1991).

Henderson yaptığı çalışmada (1995), bayanların boş zaman faaliyetlerine katılmak için ailelerinden yeteri kadar destek alamadıkları ve yeterli serbest zamanlarının olmadığı yönünde tespitte bulunmuştur. Bayanların fiziksel yapısı da boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyebilmektedir. James (1995), çeşitli nedenlerden dolayı bayanların dış görüşlerinin, halka açık tesislerde katıldıkları faaliyetleri sınırlandırabildiğini tespit etmiştir. Archer ve McDonald (1990), ergenlik çağındaki bazı kızların cinsiyete bağlı olarak bazı spor türlerine katılmadıklarını belirlemiştir. Birçok fiziksel aktivitenin erkekler tarafından tercih edilmesinin temel nedeni de erkeklerin beden yapısının bayanlara oranla daha güçlü olmasından kaynaklanmaktadır (Kane, 1990; Nelson, 1994).

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre boş zaman etkinlikleri açısından anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu farkın; 21-24 yaş grubu bireylerin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının 17-20 ile 25 ve üstü yaş grupları olan bireylerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre, sosyal uyum düzeyi puanları ve iletişim beceri düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Süzer (1996)'in boş zamanların değerlendirilmesi olgusu, değişik yaş dönemleri için ele alınan ve her dönemde ayrı özellikler gösteren bir süreçtir. Fakat bu sürecin özellikle bireylerde biyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan yoğun değişimlerin yaşandığı bir dönem olan gençlik dönemindeki etkisi birey ve toplum açısından daha önemlidir.

Kızıltan (1984)'ın üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerini incelediği araştırmanın sonuçları da bizim bulgularımızı destekler nitelikte olup, yaş bakımından ergenler arasında fark olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4'te araştırma kapsamına alınan bireylerin boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre okudukları bölümler

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre, besyo, sınıf öğretmenliği ve diğer bölümlerin karşılaştırılmasında diğerlerinin lehine, anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Katılımcıların sosyal uyum düzeylerine bakıldığında ise besyo, sınıf öğretmenliği ve diğer bölümlerin karşılaştırılmasında diğerlerinin lehine, anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($P<0.01$).

Süzer 1996'da Pamukkale Üniversitesinde dört farklı fakültede okuyan Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada, boş zaman faaliyetlerine istediği ölçüde katılmadığını belirten öğrencilerin toplam içinde %54.8'i, bunun nedenini "çevremde bu tür etkinlikler için tesis, araç-gereç, malzeme yok" yanıtı ile belirtirken, %31.7'si bunun nedenini "boş zaman faaliyetlerine nasıl katılmam konusunda beni yönlendiren kimse yok" seçeneği ile açıklamışlardır.

Bizim araştırmamızda da farkın diğer bölümlerin lehine çıkması Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun merkez kampüsten ayrı bir yerde olması ve dolayısıyla öğrencilerin bu tür etkinliklere katılmak için tesis araç-gereç, malzemenin olmaması olarak gösterilebilir.

Katılımcıların boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçlarına göre ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçlarına göre sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Katılımcıların gelir düzeyi değişkenine göre boş zaman etkinlikleri ölçeği sonuçları ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen diğer önemli bir faktör de gelirdir. Özellikle belli bir harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerine katılmanın ön koşulu harcanabilir gelire sahip olmaktır. Bireyler temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra gelirlerinden bir kısmını artırebiliyorlarsa, gelirlerinin arta kalan kısmı ile boş zaman faaliyetlerine katılmaları söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, bireylerin elde etmiş oldukları gelir sadece katılabilecekleri boş zaman faaliyetinin türünü değil aynı zamanda katılım sıklığını da etkileyebilmektedir. Searle ve Jackson (1995) yapmış oldukları çalışmada, bireylerin gelir düzeyleri ile boş zaman faaliyetlerini tercih etmeleri arasında bir ilişkinin olduğunu belirlemiştir.

Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey, anne-babanın ruh sağlığını (mental health) etkilediği gibi aile içi ilişkileri ve dolayısıyla çocukların kişiliğini de etkileme özelliğine sahiptir. Akyüz'e göre, çocukta dengeli bir beden ve ruh gelişimi iyi bir bakım ve beslenme ile ilişkilidir. Bunun sağlanması ise, ailenin sahip olduğu maddi ve manevi olanaklarla orantılıdır. Ailenin sahip olduğu maddi olanaklar ve bilgi düzeyi, çocuğun yetiştirilmesine etki eden faktörlerin başında gelmektedir. Yörükoğlu (1994)' na göre bu açıdan st sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde ilişkilerin genellikle demokratik olduğu ve sorunların konuşularak, uzlaşılarak zmlendiği, ayrıca çocuklara değer verilerek tüm gereksinimlerinin karşılandığı, hiçbir Őeyin esirgenmediği ancak karşılığında başarılı olmalarının istendiği görülür. Diğer taraftan Cole ve Morgan (2001) ise, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının sağlık durumlarının kötü, toplumsal açıdan arkadaşlarının az, psikolojik açıdan ise ie dönük ve aşağlık duygusuna sahip olabileceklerine dikkat çekmektedirler.

Gençtan (1974) ise bu çocuklarda dil yeterince gelişemediğinden, ayırım yapma ve kavramlaştırma yetenekleri sınırlı kalmakta, düşünsel işlevlerde esneksizlik ve yavaşlık, sorun çözmede yetersizlik, umutsuzluk ve dışsal denetimlere bağımlılık, değerersizlik duyguları ile birlikte kızgınlık ve başarısızlık gibi psiko-fizyolojik kusurlar da ortaya çıkabilmekte, bunun sonucunda ise toplumsal ilişkilerinde çeşitli zorluklar yaşamaları söz konusu olabildiğini belirtmiştir.

Bireylerin annenin tutum değer'işkenine göre boş zaman etkinlikleri leği sonuçları ve sosyal uyum düzeyi leği sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bireylerin baba tutum değer'işkenine göre ise boş zaman etkinlikleri leği sonuçları ve sosyal uyum düzeyi leği sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Erdoğan ve arkadaşlarına (2005) göre aileleri ilgisiz tutum gösteren öğrencilerin, aileleri sıkı disiplin-otoriter, aşırı koruyucu, demokratik tutum gösterenlere kıyasla ekonomik ve sosyal konularda daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını bulmuşlardır. (Bee, 1996, Jersild, 1971, Kuzgun, 1972) 'a göre ilgisiz tutum içinde yetişen çocuklara hiçbir limit konulmadığı, hiçbir ihtiyaı karşılanmadığı, ebeveynlerin yaşantısında stres noktası oldukları için kendileri ifade edememekte, başkalarını sevmekte güçlük çekmekte ve öz saygı azlığı yaşamaktadırlar. Bu durumda olan öğrenciler çevreye karşı anti sosyal

davranışlar gösterebilmekte ve sosyal ilişkilerinde pasif olabilmektedirler. Kızıltan (1984) ailenin disiplin anlayışının demokratik olmasının uyum düzeyi üzerinde olumlu etki yarattığını vurgulamıştır. Bilâl (1984) çocukların kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri yönünden demokratik ana-baba tutumlarının, otoriter ana-baba tutumlarına göre daha elverişli olduğunu belirtmiştir.

Orvin (1997)'e göre Otokratik anne-baba tutumunun söz konusu olduğu ailelerde, gencin bir konuda kendi görüşlerini ifade etmesine ya da benliğini yönetmesinde liderlik ve önceliği ele almasına izin verilmezken, yetkeci anne-baba tutumunda ise, ebeveynler, ergenin sorunlarının çözümüne katkıda bulunsalar da her zaman kendi yargılarına göre karar vermektedirler. Demokratik ailelerde, ergenin kendi davranışına ilişkin konuların tartışılmasına özgürce katılabilmesine izin verilirken gencin kendi kararlarını vermesi de söz konusu olabilmektedir. Bununla beraber, son karar anne-baba tarafından oluşturulmakta ya da onların onayına uygun olmaktadır. Eşitlikçi ailelerde mümkün olduğunca azaltılmış rol farklılaşması söz konusudur. Anne-baba ve ergen, gencin davranışıyla ilgili kararları almada eşit derecede katılımında bulunmaktadır. İzin verici anne-baba tutumunun söz konusu olduğu ailelerde ise, ergen, kendisiyle ilgili kararları oluşturmada anne-babadan daha etkin ve etkili durumdadır. Bırak yapkıcı anne-baba tutumunda, karar vermede ergenlerin durumu güçlülük ve etkinlik açısından anne-babanınkinden açık bir şekilde daha farklılaşmıştır. Bu tipteki bir ilişkide ergen kararlarını vermede anne-babanın dileklerini kabul etmek ya da etmemek durumundadır. İlgisiz ailelerde ise, ergenlerin davranışlarını yönlendirmede anne-babanın tamamen dışarıda olması söz konusu olduğunu belirtmiştir.

Adams (1997)'a göre anne-baba-çocuk ilişkileri, otokratikten ilgisize doğru yöneldikçe, ergenlerin kendi kararlarını vermelerinde artış ve anne-babaların onlar için karar vermelerinde azalma görüldüğünü belirtmiştir.

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre boş zaman etkinlik puanları ve sosyal uyum düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Baba eğitim düzeyinde ise ve sosyal uyum düzeyi ölçeği sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Özkan ve Yılmaz (2010)'a göre anne babasının eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin uyum sorunu yaşamaları; anne-babanın eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak çocukların yetiştirilmesi, kişiliklerinin oluşması ve en önemlisi sosyalleşmeleri sonucunda kendilerine güvenlerinin artması nedeniyle gittikleri üniversite ortamına çok daha kolay adapte olmaları ile açıklanabilir. Okudukları bölümü kendi istekleri dışında seçen ve üniversite yaşamını sevmeyen öğrencilerin beklentilerinin karşılanmamasına bağlı olarak uyum sağlayamadıkları düşünülebilir. Kendilerini yalnız hisseden, karşı cinsle ilişkilerde zorlanan ve kültürel etkinliklere katılmada zorluk yaşayan öğrencilerin kişiler arası ilişkilerin yetersizliğine ve sosyal ilişkilerin azlığına bağlı olarak üniversiteye uyum sorunları yaşayabileceğini belirtmişlerdir.

Yavuzer (1996)'e göre, genellikle anne-babanın eğitim düzeyi, mesleklerini, sosyo-ekonomik düzey ve sosyo-kültürel çevrelerini, konuştukları dili ve sonuçta çocuğun zihinsel kapasitesini belirleme özelliğine sahiptir. Bu açıdan anne-babasının eğitim düzeyi yüksek olan bir çocuğun olay ve olguları algılama ve değerlendirme düzeyi ile anne-babasının eğitim düzeyi düşük, alt sosyo-kültürel bir çevrede büyüyen ve bu nedenle de sınırlı ya da yetersiz bilgilerle yetiştirilmiş bir çocuğun aynı olay ve olguları algılama ve değerlendirmesi farklı olacaktır. Anne-babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü, genellikle sahip oldukları değerler sisteminin ve ekonomik düzeylerinin de düşük olmasına ve bu durumlarının çocuklarına yansiyarak onların okul ve toplumsal çevrelerinde olumsuz koşulların oluşmasına ve bir takım sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu açıdan saygın mesleklerin yüksek bir eğitim sonucu elde edildiği ve iyi bir gelir getirdiği göz önüne alındığında, anne-babanın eğitim düzeyleri ve mesleki durumlarıyla gençlerin toplumsal uyumları arasında pozitif bir korelasyon (correlation) olduğu söylenebilir. Koç'un (2000), yaptığı çalışmada; anne-babanın eğitim düzeyinin sosyal uyum düzeyi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, aktif spor yapan Beden eğitimi ve Spor Yükseköğretim öğrencileri ile diğer Fakültelerde okuyan üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri arasında ki farkın okulun bulunduğu fiziki şartlardan kaynaklandığını söylememiz mümkündür.

Aktif spor yapan BESYO öğrencilerinin boş zamanları değerlendirme puanlarının düşük olması okulun bulunduğu Eğitim Fakültesi bünyesindeki rekreatif faaliyet alanlarının sınırlı olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal uyum açısından bölümler arasındaki farkta yine sonuçlar benzer sebeplerden dolayı aktif spor yapan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin aleyhine çıkmıştır.

Bu sonuçlardan hareketle merkez kampus dışında kalan ve Eğitim Fakültesi ile Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulunun bir arada olduğu Fatih Eğitim Fakültesi kampüsünün fiziksel ve çevresel faktörlerinin yeniden gözden geçirilerek öğrencilerin daha etkin bir sosyal çevre ve boş vakitlerini geçirecekleri alanlar oluşturulmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bunların ışığında oluşturulan önerilere yer verilmektedir.

Bu araştırma sonucunda Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri, Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri ile Farklı Bölümlerde okuyup seçmeli spor dersi alan öğrencilerin Boş zamanlarını değerlendirme, Sosyal uyum ve İletişim becerileri arasındaki ilişkileri belirlemeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların % 53,1'i erkek, % 46,9'u bayan, %46,4'ü 17-20 yaş, %45,2'si 21-24 yaş arasındadır. Katılımcıların %90,2'sinin orta ve iyi gelire sahip oldukları, %20,1'i 1. Sınıf, %41,8'i 2. Sınıf %26,5'i 3. Sınıf, %11,5'i 4. Sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin %73'ünün anne tutumlarının normal olduğu, baba tutumlarının da %70,8'inin normal olduğu, eğitim düzeyleri bakımından da %55'inin ilköğretim, babanın ise %42,3'ünün lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaş gruplarına ve okudukları bölümlere göre boş zamanlarını değerlendirmeleri ve sosyal uyum düzeyleri açısından anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme sosyal uyum ve iletişim becerileri açısından gerek beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinden gerekse sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinden daha üst puanlara sahip oldukları anlaşılmıştır.

Öğrencilerin sınıflarına göre boş zaman değerlendirme ve sosyal uyum düzeyleri açısından bakıldığında 1. Sınıf ile 4. Sınıf öğrencilerinin 2 ve 3. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Ancak iletişim becerileri bakımından bütün katılımcı öğrencilerin aynı düzeyde oldukları söylenebilir.

Anne ve babanın çocuğa karşı ilgisiz olması Boş zaman ve sosyal uyum düzeyleri açısından Otoriter, aşırı koruyucu, normal ve aşırı serbest tutuma sahip annenin çocuklarından daha uyumlu ve boş zamanlarını değerlendirme açısından da daha yaratıcı olduklarını söyleyebiliriz.

Ailenin gelir düzeyi açısından bakıldığında gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin arttığı ve boş zaman etkinliklerini değerlendirme özelliklerinin de arttığını görmekteyiz.

Anne ve babanın eğitim düzeyleri açısından öğrencilerin sosyal uyum ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarına bakıldığında yine eğitim seviyesine paralel olarak eğitim seviyesi arttıkça sosyal uyum düzeyleri ve boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları da artmaktadır. Bu sonuçlardan hareketle;

Farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri farklı değişkenler açısından birbirlerinden farklılık arz etmektedir. Bu farklar genelde anne babanın eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve çocuklara karşı ilgisiz olanların lehine olduğu sonucuna varılmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

6. ÖNERİLER

1. Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme, sosyal uyum düzeyi ve iletişim beceri düzeylerini olumlu bir şekilde etkilediği düşünülen eğitim seviyesi, gelir düzeyi, anne baba tutumu ve sosyal çevre gibi benzeri değişkenlere yönelik araştırmalar yapılarak, önemli olanlar belirlenmelidir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, gerekli önlemlerin alınmasına yönelik öneriler geliştirilmelidir.
2. Araştırma sonuçlarının diğer üniversite öğrencileri ile de genellenebilmesi için, farklı üniversitelerde farklı bölüm öğrencileri ile de araştırmalar yapılarak öğrenciler arasındaki ilişkiler belirlenebilir.
3. Aynı araştırma özel ve devlet üniversite öğrencileri ile çalışılabilir.
4. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışma, diğer kamu çalışanları için de yapılabilir.
5. Üç farklı bölüm öğrencileri ile yapılan bu çalışma, aynı bölümlerin akademik ve idari personelleri ile de yapılabilir.
6. Öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri ile boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını arttırmak için üniversite imkânlarını daha aktif kullanarak öğrencilerin bunlardan yararlanması sağlanmalıdır.
7. Merkez kampüsten uzakta olan Fakülte ve Yüksekokul öğrencilerinin merkez kampüs imkânlarından daha etkin yararlanmaları için bazı özel Üniversitelerin yapmış olduğu uygulamalara benzer bir uygulamayla üniversitenin kendi servis otobüsü ile belli dönemlerde ki etkinliklere ücretsiz öğrenci taşınması yapılabilir.
8. Ailelerin eğitim düzeylerine doğrudan müdahale etmek mümkün olmadığından; onlara boş zamanları değerlendirme ile ilgili seminerler verilerek boş zaman değerlendirme konusundaki bilinç düzeylerinin artırılması mümkün olabilir.

YARARLANILANKAYNAKLAR

1. Akay, N. (1990), “**Lise öğrencilerine ilişkin bazı niteliklerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerine etkisi**”. Yüksek lisans tezi (basılmamış) . Hacettepe Üniversitesi, 74 s., Ankara.
2. Akvardar, Y. Demiral, Y. Günay, T. (2005), “**Temel İletişim Becerileri Eğitimi**”. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir
3. Akyüz, H.(1991), “**Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul. s. 241
4. Alaylıoğlu, R., Oğuzhan F. (1968), “**Zaman**”, Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü”, İstanbul, 1968, s.397
5. Altergoot, K., McCreedy, C.C. (1993), “**Gender and Family Status Across the Life: Constraints of Five Types of Leisure**”. Loisiret Societe/Society and Leisure, 16(1), s. 151-180.
6. Archer, J., Mcdonald, M. (1990), “**Gender Roles and Sports in Adolescent Girls**”, Leisure Studies, 9, s. 225-240.
7. **Bakırcıoğlu, R. (2002), “Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları”. Anı Yayıncılık, Ankara.**
8. Baltaş, A., Baltaş, Z. (1987), “**Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stres ve Başarma Yolları**”, 5. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.241.
9. Bayhan, V, (1997), “**Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma**”, Kültür Bakanlığı Yay. S.371-372-373-374. Ankara.
10. Bee, H. (1996), “**The Growing Child**”. New Jerse: Simon & Schuster A. Viacom Company, s. 248.
11. Berglund, E. Eriksson, M. Westerlund, M. (2005), “**Communicative skills in relation to gender, childcare and socioeconomic status in 18-month old children**”. Scandinavian Jornal of Psychology, 46, 485-491.
12. Bıçakçı, İ. (1998), “**İletişim ve Halkla İlişkiler**”, Media Cat Yayınları, İstanbul, s. 22-23.

13. Bilgen, S. (1989), “**Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve bazı değişkenlerin uyum düzeylerine etkisi**”. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 150 s., Ankara
14. Bostan, S. (1993), “**14-15 Yaş ergenlerinin uyum düzeylerinin ve ana – baba tutumlarının incelenmesi**”. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 106 s. , Ankara.
15. Bowdin, G.A. J. McDonnell, I. Allen, J. and O’Toole, W. ,(1999), “**vents Management**” Butter Worth Heinemann, Australia s.123.
16. Braithwaite, R. (2001) “**Managing Aggression**”London,UK:Routledge.
17. Bramham P. (2002), “**The Sociological imagination and Leisure**”, Leisure Studies, Vol.21, s.224.
18. Bucher, C. A.(1974) , “**Bucher, R. D. , Rekreation for Today's Society**”, New Jersey.
19. Bull C., Hoose J., Weed M.,(2003), “**An Introduction to Leisure Studies**”, Prentice Hall, UK., s.282.
20. Burger, J.M. (2006) “**Kişilik**” (çev. Sarıoğlu, İ.D) Kaknüs yayımları, s. 320, 321, 399, 400 İstanbul.
21. Bull, C. Hoose, J. Weed, M.,(2003), “**An Introduction to Leisure Studies**”. Prentice Hall, UK S.41-42-73-281.
22. Can, G. (1986), “**Lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeylerini etkileyen bazı etmenler**”. Doktora tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 161 s., Ankara.
23. Canan, İ., (199), “**İslam’da Zaman Tanzimi**”, Cihan Yayınları, İstanbul, s.20.
24. Carter J. Marcia & Keller J. (1996), “**A Vision For Today: Recreation And Leisure Services**”, Parks & Recreation, NovVol. 31, Issue 11, s.42.
25. Ceyhan, A. A. (2006), “**An investigation of adjustment levels of turkish univeristy students with respect to perceived communication skill levels**”. Social Behaviour and Personality, 34 (4), 367-379.
26. Christopher, R. Edington, S, D. (2004), Hudson, R, B., Dieser, S, R. Edington, L., “**Programming**”, (McGraw-Hill Companies, USA, s.6.
27. Cole, L. Morgan, John J.B.(2001), “**Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi**”, (Çev: Belkıs Halim Vassaf), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul. s. 205.

28. Culp, R. H. (1998), “**Adolescent Girls and Outdoor Recreation: A Case Study Examining Constraints and Effective Programming.**” Journal of Leisure Research, 30 (3), s. 356-379.
29. Cunningham, M.R. (1977), “**Personality and the structure of the nonverbal communication of emotion**”. Journal of Personality, 45 (4), s. 564-584.
30. Cüceloğlu, D. (1993), “**İçimizdeki Çocuk**”. Remzi Kitapevi, İstanbul, s.67.
31. Demirci, E. E. (2002), “**İletişim Becerileri Eğitiminin Mesleki Eğitim Merkezi’ne Devam Eden Genç işçilerin iletişim Becerilerini değerlendirmelerine Etkisi**”. Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
32. Diener,E.(1984) “**Subjective well-Being Psychological Bulletin**”sayı 95 s.542-575.
33. Dobson, C.B., Hardy M., Heyes S. (1995). “**Understanding Psychology**”. Oxford University Pres, N.Y.
34. Doğruyol, A.,(1990), “**Türk-İslam Sentezi Üzerine İncelemeler**”, Amsterdam Postası Dergisi Yayını, Amsterdam, s.22.
35. Dökmen, Ü. (1994), “**İletişim Çatışmaları ve Empati**” (20. Baskı), Sistem Yayıncılık, İstanbul.
36. Dökmen, Ü. (2002), “**İletişim Çatışmaları ve Empati**”(20. Baskı), Sistem Yayıncılık, İstanbul.
37. Dusek, J. B. (1987), “**Adolescent development and behavior. Prentice HallInternational Inc, 512 p., New Jorseys.**Eshlaman, J.R. (1991). “**The Family**”. Allyn and Bason A Division of Simon and Schuster Inc, 595 p., London.
38. Düşükcan, M. (2003), “**Örgütlerde Çatışma ve Çatışma Yönetimi Surecinde Örgütsel İletişimin Etkililiği: Kuramsal ve Uygulamalı Bir Araştırma**” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya. s.52-53.
39. Ekşi, A. (1999), “**Ben Hasta Değilim**” Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü. Nobel Kitap, İstanbul.
40. Erkal, E. (1992), “**Sosyolojik Açıdan Spor, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları**”, Ankara, s.12-13.
41. Erkal, M, E. (1992), “**Sosyolojik Açıdan Spor**”, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. S.63-64. İstanbul.
42. Erkan, N.(1995) , “**Boş Zamanı Değerlendirme, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi Ders Notları**”, ANKARA.

43. Fişek, K. (1998) **Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi**. Bağırğan Yayınevi, Ankara.
44. Fisher K. (1999), **“and Jonathan I. Gershuny Leisure in the UK. Across the 20th Century”**, London, Macmillian Publishers Ltd. s.1.
45. Francis B. (1993), **“Hotel and Food Service Marketing”**, London, BSc (Hons), MA-Cassell Education Ltd., s.13.
46. Geçtan, E. (1974), **“Çağdaş İnsanda Normal dışı Davranışlar”**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 46, Ankara. s. 87
47. Godbey G. (1990), **“Leisure in Your Life”**, Pennsylvania, Venture Publishing Inc., s.2 4-6-10-11.
48. Gifford, V.D. ve Dean, N.M. (1990) **“Differences In Extra Curricular Activity Participation, Achrevement And Attitudes Toward School Between Ninth-Grade Students Attending Junior”** High School Ah Those Attending Senior High School Adolescence sayı,25 s.799-802
49. Gordon J. W., Jinyang D., Rodney B. D., (2005), **“Culture, Self Construal, and Leisure Theory and Practice”**, Journal of Leisure Research, Vol.37, No.1, s.87.
50. Gökçe, B. (1971), **“Gecekondu Gençliği”**, Ankara, Hacettepe Üni. Yay. S.15-17.
51. Greenwood M. Lashua Brett D., (2004), **“What is Leisure? The Perceptions of Recreation Practitioners and Others”**, Leisure Science, s.17.
52. Gürgen, H. (1997), **“Örgütlerde İletişim Kalitesi”**, İstanbul. Der Yayınları.
53. Hacıoğlu, N, G, A. Dinç, Y. (2003), **“Boş zaman ve Rekreasyon Yönetimi”**, Örnek Animasyon Uygulamaları, Ankara, Detay Yayıncılık, s. 17-27-28.
54. Hacıoğlu, N. Gökdeniz, A.-Dinç, Y. (2003), **“Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi”**, Detay Yayınları, Ankara.
55. Harvey R. Alison F. Garton, Cath P., (2004), **“İnfluence of Perceived Family Environment on Adolescent Leisure Participation”**, Australian Journal of Psychology, Vol.56, no.1, s.24.
56. Hazar A. (1999), **“Turizm işletmelerinde Animasyon Teorisi ve Uygulamalı Animasyon Etkinlikleri”**, 1.baskı., Ankara, Detay Yayıncılık, s.16-18.
57. Henderson, K. A. , Bialeschki, M. D. (1991), **“A Sense of Entitlement to Leisure as Constraint and Empowerment for Women”** .Leisure Sciences, 13, s. 51-65.

58. Henderson, K. A. Bialeschki, M. D., Shaw, S. M., and Freysinger, V.J. (1996), **“Both Gains and Gaps: Feminist Perspectives on Women's Leisure”**. State College, PA: Venture Publishing, Inc.
59. Henderson, K. A., Bialeschki, M. D. (1993), **“Negotiating Constraints to Women's Physical Recreation”**, Society and Leisure, 16, s. 389-412.
60. Henderson, K.A. (1995), **“Women's Leisure: More Truth than Facts”**. World Leisure and Recreation, 37(1), s. 9-13.
61. Hudson, S. (2000), **“The Segmentation of Potential Tourists: Constraint Differences between Men and Women”**. Journal of Travel Research, 38(4), s. 363- 368.
62. Hulsman W. (1998), **“The Multi-day, Competitive Leisure Event: Examining Satisfaction Over Time”**, Journal of Leisure Research, 4th Quarter, Vol.30, Issue.4, s.472.
63. Hunter, F. T. (1984), **“Socializing procedures in parent-child and friendship realiations during adolescence”**. Development Psychology 20(6);1092- 1099.
64. Hurlock, B. E. (1980), **“Developmentel psychology a life-span approach”**. Mcgraw-Hil Company, 477 p., New Delhi.
65. Işık, A.Z. (1993), **“İletişim Becerileri Konusunda Ebeveynlere Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi”**. Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
66. James, K. (1995), **“Ownership of Space: Its Impact on Recreational Participation of Young Women”**, Perth, Western Australia: Edith Cowan University, Department of Leisure Sciences.
67. Jersıld, A.T. (1971), **“Çocuk Psikolojisi”**. Çev. Gülseren Günce, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları 18, Ankara. 13, s.53
68. Kane, M.J. (1990), **“Female Involvement in Physical Recreation: Gender Role as Constraint.”** Journal of Physical Education, Recreation, and Dance, 61, s. 52-56.
69. Karaküçük S. (1999), **“Rekreasyon-Boş Zamanları Değerlendirme”**, 3.Baskı, Ankara, Bağırhan Yayinevi s.34-30-31.
70. Karasar, N. (2005). **Bilimsel araştırma yöntemi**. (15. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
71. Kasatura, İ. (1998), **“Okul başarısından hayat başarısına”**. Altın Kitaplar Yayinevi, 263 s.İstanbul.

72. Kaya, S. (2003), “**Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi**”Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.Yayınlanmamış Doktora Tezi.Ankara.
73. Kıran, B. (1993), “**Cinsiyetleri ve Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Yöntemlerinin İncelenmesi**”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
74. Kızıltan, G.(1984), “**Üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini etkileyen etmenler**”.Doktora tezi (basılmamış).Hacettepe Üniversitesi, Ankara. s. 239
75. Koca, Ş.(2010) “**Analysis of social A daptation of high school students who take and do not take music education**”Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 29,s.49-63 Konya.
76. Koç, A. (2000), “**Ergenlerin Sosyal Uyumunu Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi**”, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
77. Koptagel, G. (1984), “**Tıpsal psikoloji, tıpta davranış bilimleri**”. 2. Baskı., Beta basım Yayın Dağıtım, 420 s., İstanbul.
78. Korkut, F. (1996), “**İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları**”.Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 7 (2), s. 18-24.
79. Korkut, F. (2004). **Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara. Anı Yayıncılık. s. 128-129.
80. Korkut, F. (2005), “**Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi**”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 143-149.
81. Korkut, F.(2002), “**Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri**” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22, s.177-184.
82. Köknel, Ö. (1970), “**Türk Toplumunda Bugünün Gençliği**”, Bozok Matbaası. S.3. İstanbul.
83. Köknel, Ö. (1994),”**İnsanı anlamak**”. Altın Kitaplar, 414 s., İstanbul.
84. Köknel, Ö. (1999), “**Ergenlik dönemi. Ana-Baba Okulu**”. 2.Baskı., Remzi Kitabevi. 485 s., İstanbul.
85. Köknel, Ö. (2005), “**İnsanı anlamak**” Altın Kitaplar, İstanbul. s.35

86. Köksal, A. (1997), “**Müzik eğitimi alan ve almayan ergenlerin empatik becerileri ve uyum düzeylerinin incelenmesi**”. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 134 s., Ankara.
87. Köksal, A.(2000) “**Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi**”Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi sayı 18,s.99-107 Ankara.
88. Köybaşı, N. (2006), “**Boş zaman sosyolojisi ve boş zamanları değerlendirme aracı olarak dinlence turizmi ve kültür turizmüne katılan yerli turistlerin karşılaştırmalı sosyolojik analizi**”Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizmve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı Eskişehir.
89. Kulaksızoğlu, A. (2002), “**Ergenlik psikolojisi**”. Remzi Kitabevi, 269 s., Ankara.
90. Kurç, G. (1990), “**Kişisel, sosyo-ekonomik ve kültürel bazı değişkenlerin gençlerin uyum alanları ve uyum yöntemlerine etkisi**”. Eğitim ve Bilim, 14(76);3-9.
91. Kurç, G.(1989),”**Bazı kişisel, sosyo-ekonomik ve kültürel değişkenlerin lise öğrencilerinin uyum alanları ve uyum yöntemlerine etkisi**”. Doktora tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 78 s., Ankara.
92. Lewis, S. (2003), “**The Integration of Paid Work and the Rest of Life. Is Post-Industrial Work the New Leisure**”, Leisure Studies 22, October, s.343-344.
93. Mangır, M. ve Aral, N.(1992), “**Ergenlik dönemi özellikleri ve sorunları**”. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(4),3-2.
94. Martens, M. (1987), “**Science, knowledge and sport psychology**”, Sport psychologist, s.47-65
95. Miller, J.E. (1991) “**Birth Intervals And Perinatal Health An Investigation of Three Itypotheses**” family planing perspectives, sayı 23,s.63-70
96. Moccia, F.D. (2000), “**Planning Time: An Emergent European Practice**” ,European Planning Studies, 8(3), s. 367-376.
97. Mussen, P., Conger, J. and Kağan, J. (1990), “**Child development and personalty, Seventh Edition**”.688 p., Newyork.
98. Nelson, M. B. (1994), “**The Stronger Women get the More Men Love Football**”, Sexism and the American Culture of Sports. New York: Avon.
99. Oskay, Ü.(1993), “**XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım**”. İstanbul.

100. Oya, T; Manalo, E; Greenwood, J.(2004), **“The influence of personality and anxiety on the oral performance of Japanese speakers of English. Applied Cognitive Psychology”**, s. 841- 855.
101. Ögüt, F. (2001), **“Sosyal Uyum İle Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki”**, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
102. Özdiñç, Ö. (2005), **“Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporu ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri”**, Ankara Üniversitesi BESYO, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: III, Sayı:2, Ankara. s. 77-84.
103. Özer, A.K.(1995), **“İletişimsizlik Becerisi, Varlık Yayınları”**, İstanbul. s.7-10-15
104. Özgüven, İ. E. (1992), **“Hacettepe kişilik envanteri el kitabı”**. İkinci Revizyon, 78 s., Ankara.
105. Özkan S. Yılmaz E.(2010), **“Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları”**, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 13
106. Öztürk, O. (1988), **“Ruh sağlığı ve hastalıkları”**. Nurool Matbaacılık, 76 s., Ankara.
107. Özyiğit, G.(2009), **“İletişimin Üç Boyutu”**.İdil Matbaası İstanbul, S.240
108. Peker, Ö. (2000), **“Nihat A, Etkili Yönetim Becerileri: Öğrenilebilir Ve Geliştirilebilir”**, Yargı Yayınevi, Ankara, s.121.
109. Peker, Ö.(1995), **“Yönetimi Geliştirmenin Sürekliliği”**, TODAİE Yayınları, Ankara, s.68
110. Sakır, A. (1987), **“Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı’na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerinin Sosyal Uyumları ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
111. Satır, Ç.,. (1998), **“İletişim Sistemi Olarak Örgüt Kültürü ve Metaforlarla Analizi (Talya Otelinde Bir Uygulama)”**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir, s. 7
112. Scott T. Jonathan, (1998), **“Fundamentals of Leisure Business Success”**, USA, Haworth Pres Inc., s. 4.
113. Schneider, B.H.(1991) **“Comparison of skill-Building and Desensitization strategies for Intervention with Aggressive children”** Aggressive Behavior s.301-311.

114. Searle, M.S., Jackson, E.L. (1995), “ **Socioeconomic Variation in Perceived Barriers to Recreation Participation Among Would be Participants**”. Leisure Sciences, 7, s. 2-249.
115. Shaw S. M. (1994), “**Gender, Leisure, and Constraint: Towards a Framework for the Analysis of Women's Leisure**” ,Journal of Leisure Research, 26 (1), s. 8-22.
116. Siegel, C.M; Gregora, A. W.(1985), “**Communication skills of elderly adults**”. J.Comm. Disord, 18, s. 485-494.
117. Snape R. , (2004), “**The Co-Operative Holidays Association and The Cultural Formation of Sayrside Leisure Practice**”, Leisure Studies, Vol.23, No.2, s.144.
118. Süzer, M. (2003), “**Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları**” I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, 21-22 Mayıs, Ankara.
119. Şahin, H.(1997) , “**Sporcuların Performans Sporunu bıraktıktan Sonraki Yaşamlarında Boş Zaman Değerlendirme İlgilerinin Araştırılması**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ADANA.
120. Tezcan M. (1994), “**Boş Zamanlar Sosyolojisi**”, Atilla Kitabevi, s.3.
121. Tezcan, M. (1982), “**Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi**”, Ankara, Ankara Üni. Eğitim Bilimleri Fak. Yay., No: 116. s.161-162-163-164-165-166-169-180.
122. Turner, G. (1999), “**Peer support and young peoplers health**”. Journal of Adolescence, 22, 567-575.
123. Tutar, H., M. Kemal Y. (2002), “**Genel İletişim, Kavramlar Ve Modeller**”, Nobel Yayın Dağıtım, s.13. Ankara.
124. Tütengil, C, O. (1967), “**Köy Sorunu ve Gençlik**”, TMGT Yay. s.9. İstanbul.
125. Usluata, A.(1995), “**İletişim**”, İletişim Yayınları, s.13. İstanbul.
126. Veal A.J.(1992), “**Definitions of Leisure and Recreation**”, Australian Journal of Leisure and Recreation, Vol.2, No.4 s. 44-48.
127. Veil A.J. (2002), “**Leisure and Tourism Policy and Planning**”, Second Edition, USA, CABI Publishing, s.28-29.
128. Vicki, N. (1997) “**Cross-Age Mentoring Program for social skills Development**” School Counselor. s. 239-242.

129. Waters E Lea., Kathleen A. Moore, (2002), “**Reducing Latent Deprivation During Unemployment: The Role Of Meaningful Leisure Activity**”, Journal of Occupational and Organizational Psychology, Vol.75, s.16.
130. Yavuzer, H. (1996), “**Çocuk Psikolojisi**”, Remzi Kitabevi, 16. Basım, İstanbul, 1998. Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, 8. Basım, s. 150, 155. İstanbul.
131. Yavuzer, H. (1984), “**Çocuğun duygusal ve toplumsal gelişiminde ailenin rolü**”. Aile ve Çocuk Konferansları, Ak Yayınları, s. 5-19, İstanbul.
132. Yavuzer, H. (1993), “**Ana-baba ve çocuk**”. 6. Basım. Remzi Kitabevi, s. 262, İstanbul.
133. Yavuzer, H. (1995), “**Çocuk psikolojisi**”. Remzi Kitabevi, s.344, İstanbul.
134. Yörükoğlu, (1994), “**Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**”, s. 158, İstanbul.
135. Yörükoğlu, A. (2000), “**Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar**”. 11. Baskı., Özgür Yayın Dağıtım, s. 287, İstanbul.
136. Yörükoğlu, A. (2002), “**Çocuk ruh sağlığı**”. İş Bankası Kültür Yayınları, 2. baskı., s. 421, Ankara.
137. Yörükoğlu, Atalay (2000). “**Çocuk Ruh Sağlığı**” Özgür Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Değerli Katılımcılar;

Bu ölçekten elde edilecek veriler bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın amacı dışında kullanılmayacaktır. İsim yazmanıza gerek yoktur. Ölçekteki soruları dikkatle okuyarak, size uygun seçeneği, yanındaki boşluğa (x) işareti koyarak belirtiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar çalışmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Katılımınız ve samimi cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bölüm I

Arş. Gör. Elif

AYDIN

- 1- Yaşınız? 1.() 17-20 2.() 21-24 3.() 25 ve yukarısı
2- Cinsiyetiniz? 1.() Erkek 2.() Bayan
3. Bölümünüz? 1.() BESYO 2.() Sınıf Öğretmenliği 3.() Diğer
4. Orta öğretim başarı puanınız:
5. Bölüm giriş puanınız:
6. Sınıfınız:
7. Annenizin size karşı tutumu. 1.() Aşırı serbest 2.() Normal 3.() Aşırı koruyucu 4.() Otoriter 5.() İlgisiz
8. Babanızın size karşı tutumu. 1.() Aşırı serbest 2.() Normal 3.() Aşırı koruyucu 4.() Otoriter 5.() İlgisiz
9. Ailenizin gelir düzeyi. 1.() Çok kötü 2.() Kötü 3.() Orta 4.() İyi 5.() Çok iyi
10. Annenizin eğitim düzeyi. 1.() İlköğretim 2.() Ortaöğretim 3.() Lisans 4.() Lisansüstü
11. Babanızın eğitim düzeyi. 1.() İlköğretim 2.() Ortaöğretim 3.() Lisans 4.() Lisansüstü

Bu bölüm aile içi uyum düzeyini belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Her Zaman	Sıklıkla	Ara Sıra	Nadiren	Asla
1. Aile içerisinde annemle uyumlu bir ilişkim vardır					
2. Aile içerisinde babamla uyumlu bir ilişkim vardır					
3. Aile içerisinde kardeşlerimle uyumlu bir ilişkim vardır					
4. Aile içerisinde kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır.					
5. Annemle babam arasında da uyumlu bir ilişki vardır					
6. Annemle kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır					
7. Babamla kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır					
Bu bölüm boş zamanlarınızda yaptığınız etkinlik türlerini belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Her zaman	Sıklıkla	Ara Sıra	Nadiren	Asla
1. Hiçbir şeyle uğraşmam, dinlenirim.					
2. Kitap, gazete, dergi okurum.					
3. Müzik dinlerim, müzik aleti çalarım.					
4. TV, video, vcd izlerim					
5. Sinema ve tiyatro girdim.					
6. Çarşı, Pazar gezerim; alışveriş yaparım.					
7. Spor yaparım; spor yarışmalarını izlerim.					
8. Sosyal, kültürel faaliyetlere katılırım.					
9. Ailem ve çocuklarımla ilgilenirim.					
10. Komşularıma veya akrabalarıma giderim.					
11. Arkadaşlarla sohbet ederim, gezerim.					

Ek 1'in devamı

12.Kahvehaneye veya kafeterya ya giderim.					
13.Bar, gazino, birahaneye vb. giderim.					
14.Ava giderim (Kara ve su avı)					
Bu bölüm sosyal uyum düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Duygularınıza en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Her zaman	Sıklıkla	Ara Sıra	Nadiren	Asla
1.Başkaları ile tartışmaya kalkışınca rahatsız olurum.(Başkalarıyla tartışmaktan kaçınırım.)					
2. Bir toplantıda veya gurupta ilk defa karşılaştığım insanlarla tanışmakta güçlük çekerim.					
3. Bazen hiç kimsenin beni anlayamadığını düşünürüm.					
4. Arkadaşlarımla dışarıda evimde geçirdiğim zamandan fazla zaman geçiririm.					
5. Aile içinde kararlar alınırken kararlara katılmak isterim.					
6. Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım.					
7. Diğer insanlardan uzak dururum.					
8. Yeni tanıştığım birisine dostça davranırım.					
9. Bana kötü davrananlardan ne olursa olsun öç almak isterim.					
10. Sahibi izin vermeden istediğim bir şeyi izinsiz olarak alırım. Ant					
11. Çevremdeki adet ve geleneklere uymakta zorluk çekerim.					
12. Kendimi zor durumlardan kurtarmak için zararsız yalanlar söylerim.					
13. İsteklerim yerine gelmediğinde, engellendiğinde sık sık sinirlenirim.					
14. Çok çabuk çevremdekilere küserim.					
15. Yaşıttım olan arkadaşlarımla sık sık kavga ederim.					
16. Daha çok kendimden küçük çocuklarla oynamayı tercih ederim.					
17. Tanımadığım kişilerle veya çocuklarla birlikte iken sıkılganlık gösteririm.					
18. İnsan ilişkilerinde utangacım.					
19. Çok çabuk alınganlık gösteririm.					
20. Yanlış bir şey yaptığım zaman yanlışımı düzeltmek için ikaz edildiğimde yanlışımı kabul ederim.					
21. Diğer çocuklarla veya insanlarla konuşurken heyecanlanırım.					
22. Arkadaşlarım benim istemediğim bir davranışta bulunduğu zaman bunu onlara söylemekten çekinirim.					
23. İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım.					
24. Kendimden küçüklere veya hayvanlara eziyet ederim.					
25. Sık yalan söylerim.					
26. Çok inatçı davranırım.					
27. Dikkatim çabuk dağılır ve genellikle dikkatsizimdir.					
28. Eleştirildiğimde incinir, gücenirim.					
Bu bölüm iletişim beceri düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Her Zaman	Sıklıkla	Ara Sıra	Nadiren	Asla
1.İnsanları anlamaya çalışırım.					
2. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.					
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmede zorluk çekerim.					
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.					

Ek 1'in devamı

5. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.					
6. Dikkatimi karsımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.					
7. Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.					
8. Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı veririm.					
9. Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.					
10. Başkaları konuşurken sabırsızlanırım, onların sözünü keserim.					
11. İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.					
12. Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.					
13. Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
14. Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.					
15. Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.					
16. İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.					
17. Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.					
18. Yanlış tutum ve davranışlarımı kolaylıkla kabul ederim.					
19. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.					
20. Dinleyenin anlamaz görüldüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.					
21. İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.					
22. Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.					
23. Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.					
24. Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.					
25. Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.					
26. Genellikle insanlara güvenirim.					
27. Karşı cinsten biriyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.					
28. Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.					
29. Özür dilemek bana zor gelir.					
30. Tartışma sonunda, savunduğum düşüncelerin yanlış olduğu kabul edebilirim.					
31. Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
32. İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.					
33. İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.					
34. Çevremdeki insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındayım.					
35. Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.					
36. İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.					
37. Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.					
38. Karsımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.					
39. Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.					
40. İletişim kurduğum kimselerden, bir şeyler alır ve onlara da bir şeyler verdiğimi hissederim.					
41. İnsanlara cevaplama zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
42. Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekerim.					
43. Öneride bulunduğu kişinin öneriye öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.					
44. İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.					
45. Kendime karşımdaki kişinin yerine koyarak, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.					

ÖZGEÇMİŞ

Elif AYDIN,12.11.1982 tarihinde Trabzon'da doğdu. İlk Öğrenimini Trabzon Gazipaşa İlköğretim okulunda, Orta Öğrenimini Zehra Kitapçı Oğlu Ortaokulunda, Lise eğitimini ise Trabzon Lisesinde tamamladı. 2001 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesinde Lisans Eğitimine başladı ve 2005 yılında mezun oldu.

2007-2011 yılları arasında Turizm Otelcilik Meslek Lisesinde step aerobik ve fitness eğitmenliği, Trabzon Gençlik Merkezinde farklı branşlarda usta öğretici olarak çalıştı. Orta düzeyde İngilizce bilmektedir. Halen Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

E-mail: aydinelif_61@hotmail.com